

אהר מוועד

לדברי תורה וחסידות מרבתינו הקדושים מלעלוב

אמרי קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א [311] דברות קודש משנים עברו [34] הרה"צ ר' מנחם מנדל גולד שליט"א אב"ד לובלין פרשת השבוע [1] מדור הניגונים [7] הרה"ג ר' נח גולדברג משב"ק כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א - עובדות וסיפורי צדיקים מתלמידי הבעש"ט [437] שיעורים בספר אור החיים ואלשיך הקדוש - הרה"ג ר' אלימלך שטמער [434] הרה"ג ר' יוסף חיים גרינולד - פרשת השבוע [435] הרה"ג ר' יהודה אריה אשכנזי - הלכות [436]

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אמרי קודש

אמר הקב"ה למשה לא נתנה לך תורה אלא בזכות אברהם וכו', ע"כ. ומבואר שעל ידי אכילת המלאכים אצל אברהם היה לו מה להשיבם בבואו לקבל את התורה. וזהו שרמזו הכתוב 'ואקחה פת לחם', לחם רומז לתורה הק', וכדאיתא במדרש (בראשית רבה, ע, ח) 'לחם זו תורה דכתיב לכו לחמו בלחמי', והיינו שרמז להם אברהם בדבריו שעל ידי שתאכלו אתם אצלי 'וסעדו לבכם', על ידי זה 'ואקחה פת לחם', בכוח זה אזכה אני לקחת את התורה מן השמים ולתתה לישראל.

וירא אליו ה' באלוני ממרא. וברש"י, הוא שנתן לו עצה על המילה, לפיכך נגלה אליו בחלקו. ובמדרש רבה, פרשת לך, (פרק מ"ב, יד) מובא המעשה בהרחבה שבשעה שאמר הקב"ה לאברהם למול עצמו הלך ונמלך בג' אוהביו, אשכול ענר וממרא. שניים הראשונים יעצו לו להימנע מכך, מלבד ממרא שיעץ לו לקיים את ציווי ה', ועל כן זכה שיתגלה ה' לאברהם דווקא בחלקו.

וכבר תמהו רבים מרבתינו הראשונים והאחרונים, כלום ייתכן שאברהם אבינו, ראש המאמינים, נסתפק בדעתו אם לקיים את ציווי הקב"ה אם לאו, ועל מה היה לו להימלך ולהתייעץ עם ידידיו. וראיתי להרה"ק רבי שמואל משינאווא זי"ע שתיירץ קושיה זו בספרו הק' 'רמתיים צופים' (אליהו זוטא פ"ד, אות קי"ח) בשם הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע.

וביאר דהנה בדרך כלל מידת 'הצנע לכת' היא הדרך הראויה והמשובחת, כי כשאדם מקיים המצוות בפרהסיה ובגלוי עלול הוא לבוא לידי גאות. אמנם כאן, אצל אברהם אבינו שהיה ראש וראשון לכורת הברית עם הקב"ה, היה מקום לקיים את המצוה

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם.

ברש"י וסעדו לבכם - בתורה ובנביאים ובכתובים מצינו דפיתא סעדתא דליבא, בתורה וסעדו לבכם וכו'.

זקה"ק הרבי ר' דוד מלעלוב זי"ע היה פעם בעיר פילץ ושמע שם איזה מלמד דרדקי לומד עם הילדים את פרשת וירא, ובהגיעו לפסוק 'וסעדו לבכם' קרא המלמד את דברי רש"י הנ"ל 'וסעדו לבכם בתורה בנביאים ובכתובים', והסביר לתומו שאברהם אבינו אמר לאורחיו שיעדו לבם בתורה הק' ובנביאים וכתובים, כמו שמצינו שפיתא סעדתא דלבא, וזקה"ק הרבי ר' דוד מאוד נהנה מפירוש זה, והיה חוזר עליו תמיד.

ועל פי זה נראה לבאר המשך המדרש שהביא רש"י, א"ר חמא לבככם אין כתיב כאן אלא לבכם, מגיד שאין יצה"ר שולט במלאכים. והרמז בזה שעל ידי 'וסעדו לבכם בתורה ובנביאים ובכתובים', כאשר האדם משקיע עצמו בלימוד התורה עד שתהיה עבורו כפתו ולחמו, הריהו זוכה שיינטל ממנו היצה"ר עד שיהיה לו 'לבכם', רק יצר הטוב בלבד, וכמו דאיתא 'בראתי יצה"ר ובראתי לו תורה תבלין כנגדו', שהתוה"ק מקדשת את האדם ומסלקת ממנו את היצה"ר.

ואקחה פת לחם וסעדו לבכם.

יש לדקדק למה אמר אברהם 'ואקחה פת לחם', דלכאורה היה לו לומר 'וקחו פת לחם' או 'זאתן לכם'.

ונראה לבאר על פי מה שמצינו במדרש רבא (שמות) על הפסוק ומשה עלה וגו', וז"ל באותה שעה בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה, עשה בו הקב"ה קלסטירין של פניו של משה דומה לאברהם, אמר להם הקב"ה אי אתם מתביישין הימנו לא זה שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו,

וירא אליו ה' באלוני ממרא.

וברש"י זי"ע, באלוני ממרא הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה עליו הקב"ה בחלקו, ע"כ. וכבר התקשו רבים בדברים אלו, הייתכן שאברהם אבינו היה מפקפק בדבר ונזקק לקבל עצה מידידיו על המילה, ולשם מה היה צריך לעצתו של ממרא.

וכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע אמר פעם דהנה אברהם אבינו קירב את כולם לחיי עולם הבא, והיו לו בעלי ברית ענר אשכול וממרא, ועלה בדעתו לנסותם ולבדוק את ליבם, האם הם באמת שווים בדעתם ונמצאים בדרגה כמותו, וכאשר ציווה אותו ה' על המילה ראה בזה שעת הכושר לבחון את לבכם, על ידי שישאל אותם על המילה האם לעשותה או לא, ולפי תשובתם יראה מה הם.

והנה ענר ואשכול יעצו לו שלא ימול עצמו והוכיחו שאינם בדרגה שלו, אבל ממרא שיעץ לו למלא רצון ה' גילה בזה שהוא אכן בעל בריתו של אברהם ומאמין בה' בשלימות כמותו. ולאחר זמן מצא אדמו"ר זי"ע ב'חזקוני' שכבר פירש כן ענין נתינת העצה על המילה, עכתד"ק.

והנה בפרשה הקודמת כתיב 'וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו', וברש"י 'כל זמן שהרשע עמו היה הדיבור פורש ממנו', הרי מכאן שכל עוד ששהה אברהם במחיצת אנשים שאינם ראויים לכך לא היה הקב"ה מתגלה אליו.

ובזה נבין היטב דברי רש"י 'הוא שנתן לו עצה על המילה', שממרא הוא זה שיעץ לאברהם למלא רצון ה', והוכיח בזה שהוא עצמו מאמין בה' כדבעי ונכון לקיים מצוותיו, וכפירוש 'חזקוני' הנ"ל, 'לפיכך נגלה אליו בחלקו', בביתו של אדם כזה יכול היה הקב"ה להתגלות לאברהם.

בפרסום לעיני כל, כדי לפרסם את כוח ה' ואמונתו בעולם.

וזו הייתה השאלה שעליה נמלך אברהם עם שלושת אוהביו 'בעלי ברית אברהם', האם ראוי לו לעשות המילה בצנעה או בפרהסיה. והיה זה ממרא שיעצו לקיימה בפרסום גדול, להודיע ולפרסם בעולם כולו כי יש מנהיג לבירה, כדי שיעשו אחריו וילמדו ממנו. (ועיין ב'דעת זקנים' לבעלי התוספות שכבר יישבו הקושיה בדרך זו).

עצה 'על המילה'

ובספר 'שיח שרפי קודש' הביא תירוץ נוסף משמו של הרבי ר' בונם ז"ע, שאברהם אבינו נסתפק איזו ברכה עליו לעשות על המצוה הראשונה בה נצטוה, האם עליו לברך 'על המילה', או 'למול', וכפי שמצינו במסכת פסחים (ז, א) שנחלקו בנוסח הברכה על בדיקת חמץ, האם יש לברך 'על ביעור חמץ' או 'לבער' חמץ.

זו הייתה השאלה עליה נמלך אברהם עם אוהביו, והיה זה ממרא שיעץ לו לברך בנוסח 'על המילה', וכמדויק בלשון רש"י 'הוא שנתן לו עצה 'על המילה'', כלומר לברך בנוסח הזה 'על המילה'. (ועיין ב'חתם סופר' על התורה בפרשתנו שאף הוא הביא מה 'שמליצין העולם שנתן לו עצה על המילה, ר"ל לברך על המילה, יעו"ש).

ממך יראו וכן יעשו

ונראה לומר ששני הביאורים האלו שהובאו בשם הרבי ר' בונם במהות עצתו של ממרא, שניהם מהלך אחד הם, וכל אחד משלים את חברו. והיינו שבגלל שעצתו של ממרא הייתה לקיים את המצוה בפרהסיה ובגלוי, למען ישמעו ויראו כל יושבי תבל את מעשהו, היא גופא הסיבה שבירך אברהם 'על המילה'.

ויתבאר העניין בהקדם שתי הקדמות.

א. בפרשת לך לך, על הפסוק (יז, ט) 'ואתה את בריתי תשמור', כותב בעל ה'כלי יקר', בזה הלשון: 'שעיקר הציווי היה בעבור זרעו, כי הם צריכין למילה חיצונית זו - כדי שעל ידה יגיעו אל המילה הפנימית וטהרת הלב, אבל אתה שיש לך לב טהור כבר לא היה צריך למילתו מצד עצמו, כי אם מצד כל העולם כאמור. אבל זרעו שלאחריו צריכין אל המילה מצד עצמם וכו', שאם גם אתה תשמור בריתי אז זרעך ממך יראו וכן יעשו', עכ"ל.

ומבואר שם באריכות בדברי ה'כלי יקר' שאברהם אבינו למעשה לא היה זקוק מצד עצמו למילה, שהרי תכלית המילה

אינה מילת ערלת הגוף החיצונית, אלא מילת ערלת הלב הפנימית, ואברהם כבר זכה ללב טהור ולא היה צריך את הפעולה החיצונית הגורמת לכך, וכל מעשהו היה רק לצורך אחרים, כסימן והוראה לדורות הבאים, שהם אכן יזדקקו למילה החיצונית כדי למול את ערלת ליבם.

יותר טוב לברך בעל'

ב. ב'אבני נזר' (או"ח, סימן שפ"א), כתב בטעם הדבר שנוהגים לברך בעת בדיקת חמץ 'על ביעור חמץ', דלכאורה היה יותר ראוי לברך 'לבער', דודאי להבא משמע, אלא כיון דמצוות ביעור נעשה בהגיע פסח, דאין הביעור מצוה מצד הזמן שנעשה בו הביעור, רק מצד הפסח שבא אחר הביעור, וכיון שבהגיע פסח כבר נתבער החמץ, שייך יותר לברך 'על ביעור' דמשמע נמי לשעבר, ולא 'לבער' דלא משמע אלא להבא לבד.

ובזה מבאר ה'אבני נזר' הטעם דמברכין 'על אכילת' מצה ומרור לרבי אלעזר בן עזריה (פסחים, קכ:): דאכילת פסח עד חצות, ויליף מגזירה שוה ד'ועברת בארץ מצרים בלילה הזה', מה להלן עד חצות אף 'בלילה הזה' דכתיב באכילת פסח עד חצות.

והדבר יפלא, שהרי העברה בארץ מצרים היה ברגע חצות ממש, ואיך יליף לאכילת פסח עד חצות, וצריך לומר כיון דאי אפשר לאכול בחצות ממש, שאין בו המשך זמן כלל, והמעשה צריך המשך זמן, על כורחך הפירוש שבחצות יהי' כבר הבשר פסח נאכל, וכן במצה דיליף מפסח. ואם כן, כיון דמצוות מצה שבהגיע חצות יהי' כבר נאכל, יותר טוב לברך בעל' (אכילת).

ותמצית דבריו היא שבביעור חמץ וכן באכילת מצה - שבשניהם לא שייך לקיים המצוה ברגע החיוב ממש, אלא דרך קיומן הוא לעשות המעשה קודם הגעת זמן המצוה, במצוות כאלו מברכים בנוסח 'על ביעור' שיש במשמעו גם 'לשעבר', כי זהו גדר קיום המצוה, בדרך של 'למפרע', קודם המעשה ואחר כך נשלמת המצוה.

'מבוא' למילת הלב

ולפי שתי הקדמות אלו תבואר היטב השייכות בין שני התירוצים של הרבי ר' בונם בפרשתנו, ששניהם מהלך אחד הם, דהנה כשיעץ ממרא לאברהם אבינו לקיים המצוה בפרהסיה, רמז בזה שאינו מקיים המצוה לצורך עצמו, כי הוא אינו זקוק לזה כדי למול ערלת ליבו, וכדברי ה'כלי יקר' ה'נ"ל, אלא לצורך אחרים - כדי שישמעו

בני דורו ויקיימו אף הם מצוה זו, וגם כסימן והוראה לדורות הבאים שממנו יראו וכן יעשו.

נמצא שתכלית המצוה אינה נעשית עכשיו, בשעת מילתו של אברהם אבינו, אלא רק לאחר זמן - כשאחרים יעשו כמוהו, שאז תושלם ותתקיים מטרת מילתו, וזהו ממש כמו בביעור חמץ שמעשה הביעור נעשה קודם אבל תכליתו וקיומו נשלמים לאחר מכן, בהגיע שעת החיוב, וכדברי ה'אבני נזר'. ולכן שפיר יעץ ממרא לאברהם גם לברך 'על המילה' דמשמע נמי 'לשעבר', כפי שיש לברך במצוות כגון אלו.

ומה שגם אנו נוהגים לברך בימינו בנוסח 'על המילה', יש לבאר על פי דברי ה'כלי יקר' ה'נ"ל ובלתוספת ביאור על פי מה שכתב בספרו 'עוללות אפרים' (סימן שצ"ב ועוד), הובאו דבריו בתשובות רעק"א (או"ח, סימן מב) וז"ל 'שמילה חיצונית היא סיבה למילה פנימית מערלת לב, כשימול ערלת לבו אז יהיו חדרי לבו פתוחים להבין ולהשכיל, אם כן מילה מבוא למילת הלב להבין ולהשכיל בתורה ומצות', עכ"ל.

ועולה מדבריו שתכלית המילה החיצונית של ערלת הגוף, אינה כי אם אמצעי ו'מבוא' למילת ערלת הלב, כשיגדל האדם ויפתחו בפניו שערי התורה. נמצא שאף אצלנו מעשה המילה בפועל קודם לתכליתו שנעשית לאחר זמן, כאשר זה הקטן גדול יהיה, ועל כן ראוי גם לנו לברך בנוסח 'על המילה' דמשמע נמי לשעבר, שאף כאן תכלית המצוה מושלמת לאחר זמן.

יוקח נא מעט מים. וברש"י, על ידי שליח, והקב"ה שילם לבניו על ידי שליח. ובגמרא בבא מציעא (דף פ"ו, א) אמר רב חמא בר חנינא וכן תנא דבי רבי ישמעאל, בשכר שלושה זכו לשלושה, בשכר חמאה וחלב זכו למן, בשכר והוא עומד עליהם זכו לעמוד הענן, בשכר יוקח נא מעט מים זכו לבארה של מרים.

ותרתי יש לתמוה, ראשית הרי קיימא לן ש'שכר מצוה בהאי עלמא ליכא' (קידושין לט, ב), ואם כן כיצד גמל הקב"ה לאברהם אבינו על מעשהו בעולם הזה.

וביותר יש לדקדק שהרי אברהם אבינו קיים כידוע הכנסת אורחים בהידור גדול כל ימי חייו, וכדאיתא באבות דרבי נתן (פרק ז') שאברהם היה יושב ומחזר אחר אורחים, וכשמצא אורחים היה מכניסן בתוך ביתו ונותן לכל אחד את המאכל שדרכו לאכול, ולא עוד אלא שעמד ובנה פלטרין גדולים על הדרכים והניח מאכל ומשקה, וכל הבא ונכנס אכל ושתה וברך לשמים וכו'.

ולא מצאנו בשום מקום שהובטח לו שכר מיוחד בעולם על הכנסת האורחים שקיים תדיר, ואם כן מתחזקת השאלה למה דווקא על הפעם הזו, על הכנסת האורחים של המלאכים, זכה לשכר מיוחד בהאי עלמא. (ועיין בספר 'אהבת חסד' לבעל ה'חפץ חיים' צדוק"ל, ח"ג פ"ב, שעמד על נקודה זו, וביאר בזה לפי דרכו).

והנה בטעם הדבר ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, כבר הזכרנו כמה פעמים את דבריו היסודיים של הרשב"א (בתשובותיו) כי כאשר יהודי מקיים את מצוות התורה, הוא מעיד בכך על ייחוד הבורא ית'. וכיון שקיימא לן להלכה שאסור ליטול שכר על הגדת עדות, לכן לא שייך לקבל שכר גשמי על קיום המצוות.

אמנם, מבואר בשו"ע (חו"מ, סימן כ"ח), שדין זה ש'הנוטל שכר כדי להעיד פסול', זהו אך ורק באדם שכבר היה עד לאותו מעשה, שאז הוא כבר מחויב מדינא להעיד על מה שראה, אחרת הוא עובר בלאו ד'אם לא יגיד ונשא עוונו'. אבל מותר לכתחילה לאדם לקבל שכר כדי ללכת למקום פלוני, ולהעיד לאחר מכן על מה שיראו עיניו שם.

ולפי זה יתבאר שתי התמיהות כאחת, דהנה על הכנסת האורחים שקיים אברהם אבינו כל ימי חייו לא היה יכול לקבל שכר, כי שכר מצוה בהאי עלמא ליכא. אבל כאן, בהכנסת האורחים שקיים עם המלאכים שונה היה הדבר, שהרי באותו היום הוציא הקב"ה הוציא חמה מגרתיקה כדי שלא יטריחוהו עוברי דרכים, ורק לאחר שראה הקב"ה שהוא מצטער על העדר האורחים, שלח אליו את המלאכים בדמות אנשים.

הרי שמצד הדין כלל לא היה אברהם מחויב כעת במצוה זו, ורק בגלל רצונו וחשקו הגדול סיעו לו משמים לקיימה, ובכך מצוה כזו אינה בגדר 'הנוטל שכר כדי להעיד', אלא היא משולה לאדם ההולך ומחייב את עצמו בעדות מרצונו הטוב, ושפיר ניתן לקבל עליה שכר בהאי עלמא, ולכן גמל לו הקב"ה עליה שכר בעולם הזה.

שוה"ט ליל שב"ק פרשת לך לך בני ברק, תשפ"ד

ואברכה מברכיך ומקללך אאור ונברכו בך כל משפחות האדמה (יב, ג). ב'אור החיים' הקדוש מדקדק למה שינה הכתוב

לשונו, דבענין הברכה אמר 'ואברכה מברכיך', הקדים ברכתו לברכתם, ובקללה הקדים קללתם לקללתו, וכן דקדקו עוד מהמפרשים.

ומתרץ ה'אור החיים' הקדוש על דרך אומרם במסכת מועד קטן (ט:): שאמרו רבנן לבנו של ר' שמעון בן יוחאי תזרע ולא תחצד וכו', ונתכוונו בזה לברכה, והגם שהוציאו דבריהם בלשון קללה הכל הולך אחר הכוונה, הרי שבירכוהו בנוסח קללה, וכנגד זו אמר ה' 'ואברכה מברכיך', וגם ומקללך, יש מין מקלל שהוא מברך, גם אותו אברך.

ולזה אמר (ומקללך) לשון יחיד, כי לא כל מקלל יברך, אלא פרט שהוא מכוון לברכה, אבל 'מברכיך' את כולן יברך, ותיבת 'מקללך' נמשכת גם כן למטה, כשתהיה קללתו לקללה אאור, נמצאת אומר כי מכוין ה' לגמור כנגד המברכים לברך כולם, והמקללים הם ב' פרטים, פרט אחד יש שישנם בברכה, ונמשכת התיבה למעלה, ופרט אחד הם בארירה ונמשכת התיבה למטה, עכ"ד.

והנה תמצית דבריו הק' שיש מברך בלשון ברכה, ויש מברך בלשון קללה, ועל שניהם קאי הבטחת הכתוב 'ואברכה מברכיך ומקללך'.

והחיד"א בספר 'פני דוד', מוסיף על זה בשם אביו דעניין זה שייך גם להיפך, שתיבת 'אאור' ניתנת להיקרא למפרע בין על מקללך ובין על מברכיך, והיינו מקלל שמלביש דבריו בלשון ברכה שאף הוא יואר, וזו":

"וכלפי המברך שדבריו נראין ברכה, אך הלך חשכים ומכוין לקללה, לזה ילביש קללה כמדו, וזה 'מברכיך ומקללך אאור', שגם למברכיך שכוונה קללה - אאור. ומשום הכי אמר 'מברכיך ומקללך' בהדי הדדי, שיהיה חוזר על שניהם, ואברכה וגם אאור, איש איש כפי ענינו" - עד כאן.

והנה עניין זה של מקלל המלביש קללתו בברכה, מצינו אצל בלעם שאמר לו הקב"ה: 'לא תלך עמהם לא תאור את העם כי ברוך הוא, וה'אבן עזרא' מפרש על פי פשוטו: 'כי ברוך הוא - הטעם כי לא תוכל לקלל אותו כי אני בירכתי'.

אמנם רש"י פירש כמדרשו: לא תלך עמהם. אמר לו אם כן אקללם במקומי, אמר לו לא תאור את העם, אמר לו: 'א"כ אברכם, אמר לו: אינם צריכין לברכתך כי ברוך הוא, משל אומרים לצרעה (ס"א לדבורה) לא

מדובשיך ולא מעוקצין', ע"כ. וכן איתא בשאר המפרשים.

ולכאורה הוא תמוה, שמתחילה רצה לקללם, ולפתע פתאום נהפך לאוהבם ורצה לברכם, ומתמצים המפרשים על פי אמרם ז"ל (ב"ר ס יג): אמותינו למה היו עקרות, רבקה מפני ברכתו של לבן 'אחותנו את היי לאלפי רבבה', כדי שלא יאמרו שברכתו של אותו רשע עשתה פירות.

וזה הייתה גם כוונת בלעם, כיון שראה שאין לו רשות לקללם, רצה לפגוע בהם על ידי ברכה, שעל ידי ברכתו לא תוכל הברכה להתקיים, שלא יאמרו שברכתו עשתה פירות. אמר לו הקב"ה שגם בדרך זו, ע"י ברכה, לא יוכל להזיק, 'כי ברוך הוא', כי השי"ת כבר בירך את ישראל מקודם ועל כן יאמרו שברכת הקב"ה עשתה את הפירות.

והנה ב'אברבנאל' בפרשתן מצינו דבר חידוש שמפרש דתיבת 'ואברכה' קאי על אברהם אבינו עצמו, ומבאר האברבנאל לפי דרכו שאברהם אבינו חשש שמא ירבו מקלליו במקום שיגיע לשם, לזה הבטיחו השי" 'ואברכה' היינו שהשי" יברך את אברהם - ומזה יהיה נמשך שירבו 'מברכיך', וברכתם תהיה נמשכת מברכתי אליך, ע"כ.

והשתא, לאחר שמצינו ש'ואברכה' היא ברכתו של השי"ת לאברהם אבינו, יתיישב היטב למה לגבי הברכות הקדים הכתוב תיבת 'ואברכה' ל'מברכיך', דהעניין הוא כך, הקב"ה הקדים את ברכתו לאברהם אבינו כדי להצילו מראש מ'מברכיך', היינו מאותם שינסו לפגוע בו על ידי ברכה שהיא עצמה קללה, כמעשי לבן ובלעם שביקשו למנוע ברכה ע"י ברכתם, שלא יאמרו ברכת רשעים עושה פירות, אך ע"י שכבר נתברך אברהם מהשי"ת לא יכלו להזיקו בברכותיהם.

וברכה זו שבירך השי"ת את אברהם הועילה להצילו גם מ'מקללך', היינו מאלו שירצו לקללו כפשוטו, שאף הם לא תחול קללתם כי כבר בירכו השי"ת, וכדרך שמפרש ה'אבן עזרא' אצל בלעם שאמר לו הקב"ה שלא תחול קללתו, 'כי ברוך הוא', שכבר הקדים ברכתו.

וגם כאן, כיון שברכו הקב"ה לאברהם, שוב לא תוכל להזיק לו שום קללה, כי ברוך הוא. וזהו שנאמר 'ואברכה מברכיך ומקללך', וכמבואר במפרשים ד'ואברכה' קאי על המברכים והמקללים, היינו שברכת השי"ת לאברהם הצילה אותו משניהם יחדיו.

צו השעה • הפעם יותר מתמיד שותפים לאהל מועד!

"לחנכו במצוות"

חינוך על ידי דוגמא אישית

מלוקט משיחות קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

חינוך על ידי דוגמא אישית

נזכר אני שלפני כמה שנים היינו כשבוע ימים באיזה כפר של יהודים ישרי דרך, בבית הכנסת שם ראיתי ילד כבן שמונה שנים עומד ומתפלל 'שמונה עשרה' באופן מיוחד ביותר, בכוונה גדולה, בצורה של דביקות, ידיו על ליבו - כפי שנפסק להלכה, והשתוממתי לראות ילד צעיר כזה מתפלל כך.

כאשר הגיע יום השבת בא הילד לבית הכנסת יחד עם אביו ואזי נפשטה תמיהתי מהיכן בא הדבר לילד צעיר כזה - ראיתי שהאב עומד ומתפלל באותו אופן ובאותו סגנון, בכוונה ובדביקות גדולה. התברר לי כי הילד מחקה את תפילת אביו בדיוק ממש, לכל פרטיה ודקדוקיה. אותה שעה ראיתי לעיניי המחשה חיה למה שכתוב בכל הספרים כי עיקר החינוך הוא ע"י דוגמא אישית, כמגנט המושך אחריו את הנמצא סביבו. כאשר האב מתפלל כדבעי אז ממילא הבן מתנהג כך אחריו.

וממילא צריך שתהיה לכל אחד אחריות להתפלל כדבעי, וגם אם הוא עצמו אינו במדרגה זו אבל לכה"פ למען חינוך הילדים יעשה כן, כדי שיזכה להעמיד לעצמו 'מהלכים בין העומדים'.

ובעניין זה שלפעמים חושב אדם לעצמו 'אני כשלעצמי איני נמצא במדרגה זו, להתפלל בכוונה ובהתלהבות, מה הטעם שאעשה דברים ופעולות מן השפה ולחוץ, אך ורק עבור הילדים', שמעתי שפעם נכנס יהודי אל הרה"ק ר' שלמה מזוועהיל ז"ע וסיפר שכאשר היה אברך צעיר, בשו"ב הביתה בסוף היום היה קורא עיתון ומעביר את זמנו.

אמנם לאחרונה כשהילדים החלו לגדול החליט שאין זה ראוי שהם יראו את אביהם מבטל את זמנו, החליט אפוא להוציא גמרא מהארון ולשבת ללמוד בבית, אלא שבתוך תוכו הוא חש כי הוא מרמה את עצמו ואת בני ביתו, הרי באמת אינו בדרגה זו, וכי ראוי הדבר שילמד רק כדי לתת דוגמא לילדיו.

כשמע הרה"ק את שאלתו השיב לו בתוקף, האם אתה מרמה מישהו, 'דו נארסט' אין כאן שום שקר, להיפך, זוהי האמת. אם כך היא דרך העולם, שכדי לחנך הילדים יש ליתן להם דוגמא אישית, אם כן השקר הזה הוא אמת לאמתיה, ע"כ.

(מתוך שיח"ק הספד על האברך הרה"ח ר' שמעון נתן נטע אדלר ז"ל)

ולמדתם אתם את בניכם

ובשם הרה"ק ר' יהושע מבעלזא ז"ע מטו דהנה בפסוק 'ולמדתם אותם את בניכם', אותם חסר כתיב, ללא ו"ו, כמו 'אתם', והרמז בזה שהדרך הטובה ביותר ללמד את הבנים היא על ידי ש'אתם' בעצמכם תתנהגו ותלמדו ותעשו מצוות כראוי, שזהו החינוך הטוב ביותר לבנים, כשהאב מתנהג בעצמו כראוי הריהו משריש זאת בהם באופן הטוב ביותר.

(מתוך שיח"ק בסיום השי"ס לע"נ הרה"ח ר' פינחס לבנברג ז"ל)

לעשות כמוהו. וזהו שאומר דוד המלך 'נחלתי עדותיך לעולם', הטעם שזכיתי להנחיל את עדותיך לבני, 'כי ששון ליבי המה', כי קיימתי אותם תמיד מתוך שמחה וששון, עי"ז נעשה הדבר נחלה לעולם אצל הבנים.

ובעל ה'כלי יקר' בספר 'עמודי שש' מביא שכל דבר שהילד נתפעל ממנו מנעוריו נשאר בו לעולם, ובכך כשילד רואה אצל אביו התלהבות ושמחה ועבודת ה', כאשר כל ההלוך ילך בקיום המצוות בבית הוא עם ברען, בשמחה ו'פרישקייט', הרי זה נשאר בו לעולם.

(מתוך שיח"ק ערב ר"ח סיון תשע"ד, בציון דוד המלך ע"ה)

ההשפעה הגדולה ביותר

החינוך העיקרי לתורה ויראה הוא על ידי 'דוגמא אישית', כשהילד רואה מה מעשיהם של אביו ואמו, מהי הרוח הנושבת בבית, מהו הרצון של הבית, מה השאיפות של הוריו, מה משרישים בו, מה חשוב באמת להוריו יותר מהכול.

הרה"ק בעל ה'דרכי תשובה' ממונקאטש ז"ע פירש (בספר 'תפארת בנינים') את הפסוק בפרשת כי תצא 'כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שומע בקול אביו ובקול אמו' - כיצד קורה הדבר שיהיה לאדם בן סורר ומורה, אין זאת אלא משום ש'אינו שומע' את אביו לומד ומתפלל וכו', זה גרם לדבר.

ומבאר בהרחבה כי 'מי שיש לו בנים כשתילי זיתים סביב לשולחנו, והולכים עמו לבית הכנסת או לבית המדרש אם רואים המה שאביהם מתפלל כראוי, בקול ובנעימה ובכוונה, אז גם יתלהבו בהם רשפי אש דקדושה, ויערב להם להתפלל כראוי וממילא גם כי יגדלו הולכים תמיד בדרך ה' במסילה העולה בית ה'. אבל אם בא לבית הכנסת ולבית המדרש ואינו מתפלל בפיו, רק עומד כעץ נדהם וכאלם לא יפתח פיו, אז גם בנו העומד אצלו ידבק במעשה אבותיו.

כיוצא בזה בתהלוכות האדם בביתו פנימה, אם רואה הבן שאביו ואמו לא ידקדקו ויזהרו במצות ה', לברך ברכת הנהנין וברכת המזון ואשר יצר וק"ש שעל המטה כדת של תורה וכדומה, אז אף אם אביו ואמו ייסרוהו בדברים ללמוד ולהתפלל, ולברך ברכת המזון, לא ישמע להם כיון שרואה שאביו ואמו בעצמם יתשללו בזה.

וזהו 'כי יהיה לאיש בן סורר ומורה' - מדרך התורה כנ"ל והוא משום - איננו שומע בקול אביו ובקול אמו - בשעת התפילה וברכת הנהנין וכיוצא ואז אפילו - יסרו אותו לא ישמע אליהם - בראותו שהם המוכיחים לא ינהגו בעצמן כן, עכ"ל.

ובכן, כשילד רואה בבית שהאבא והאמא משתוקקים ורוצים באמת שיהיה עוד תורה בבית, עוד קדושה וטהרה, כשהבנות רואות בבית צניעות, וזוהי הרוח של הבית, זהו הנושא בבית, הרי שזהו החינוך וההשפעה הגדולה ביותר.

(מתוך שיח"ק בכנס התעוררות לנשות אנ"ש אלול תשפ"ב)

דוגמא אישית - כלי החינוך הראשון במעלה

הנה היסוד הראשון בחינוך הילדים הוא דוגמא אישית של האב, וכבר כתב המהר"ם חאגיז ב'משנת חכמים' שהרבה יותר לומדים הילדים ממעשי והרגל ההורים והמורים, הרבה יותר ממה שיאמרו בפיהם, כי מה שרואים בעיניהם נחקק בליבם לנצח, והוא מראה להם את החשיבות האמתית של כל דבר.

וכ"ק מרן אדמו"ר ז"ל היה מרגלא בפיו לומר ששמע לפרש הפסוק (דברים כה, כט) 'הנסתרות לה' אלוקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות' וכו', דהנה על האדם לקיים התורה ומצוותיה בהצנע לכת עם ה' אלוקיו, אך היוצא מן הכלל הוא כשמדובר בחינוך הבנים, לצורך זה רשאי וצריך הוא לפרסם את עבודתו וללמוד בריש גלי, כדי להורות ולחנך את בניו את הדרך ילכו בה, לתת להם דוגמא אישית.

וזהו שאומר הפסוק 'הנסתרות לה' אלוקינו, דברים שבין אדם לקונו יהיו בבחי' הנסתרות, אבל דבר שהוא לנו ולבנינו צריך להיות בבחינת 'הנגלות', וכדברים האלו מביא גם הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע בשם האר"י הקדוש ז"ל, ומבאר בזה המשך הכתוב 'עד עולם' שעל ידי שיארו הבנים את אביהם מקיימים המצוות, יורשו הדבר בליבם ואזי ילכו גם הם 'עד עולם' בדרכי האבות.

ועד היכן דברים מגיעים, מצינו אצל אברהם אבינו שאמר למלאכים שבאו בצל קורתו (בראשית יח, ד) 'יוקח נא מעט מים וכו' ואקחה פת לחם', ואמרו הז"ל שבזכות פת הלחם שהגיש אברהם בעצמו לאורחיו, זכו ישראל שהמטיר להם הקב"ה בעצמו את המן, אבל מים שנתן אברהם ע"י שליח, כדכתיב (שם, ז) 'יוקח נא מעט מים', שילם הקב"ה לבניו ע"י שליח, שנאמר 'וירם משה את ידו ויך את הסלע'.

ולכאורה הדבר תמוה, והרי אותו שליח שנסייע בו אברהם לא היה אדם זר אלא ישמעאל בנו, ואברהם עשה כן כדי לחנכו במצוות (כדאיתא ברש"י שם עה"פ 'וייתן אל הנער') ואם כן איזה חיסרון היה בזה.

אלא ביארו שמכאן מוכח כי הדרך הטובה ביותר לחנך הבנים היא ע"י דוגמא אישית, אם היה אברהם בעצמו קם והולך עם כל ההתלהבות, מיט דעם ברען, מיט די קאך, ומגיש בעצמו את המים לאורחיו, זה היה החינוך הגדול ביותר לישמעאל, מראה זה היה נחרט בנפשו של הבן ומחנכו למצוות, עוד יותר ממה שאמר לו ללכת ולהביא את המים.

ודוד המלך ע"ה אמר בתהלים (קט, קיא) 'נחלתי עדותיך לעולם כי ששון ליבי המה', וראיתי לבאר מהמהר"י דושינסקיא זצוק"ל, על דרך היסוד המדובר כאן, כי כאשר אדם עושה המצוות 'מלומדה', ללא שמחה והתלהבות, אז אין הדבר נחקק בלב בניו וגורם להם להתנהג כמוהו.

אבל כשהוא עושה המצוות בהתלהבות, מיט א קאכעניש, אז הוא מנחיל לבניו ומשפיע עליהם

הרב שמעון טיקוצקי

אוצר יקר של סיפורים ועובדין קדישין בפרסום ראשון על כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע מפי בעלי המעשה

חלות לשבת קודש - שידוך טוב

מספר הרה"ח ר' צבי הערשיל ברקוביץ שליט"א שזכה לשמש בקודש את כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בעיה"ק צפת:

באחת הפעמים שהתלויתי אל הרבי זי"ע בצפת בטילו היומי לצורך בריאותו, הרהבתי עוז והעליתי את עניין השידוכים (היה זה כשבני הגדול שיחי הגיע לפרק השידוכים ורציתי לשמוע מהרבי זי"ע עצות והדרכות בעניין זה).

שאלתי אפוא "יהודי שבנו הגיע לשידוכים ומגיעים אליו הצעות שונות, איזה מעלות עליו לחפש במוצעת, מה צריך לבדוק".

הרבי זי"ע פתח ואמר שהרה"ק בעל ה'שפע חיים' מצאנו קלויזנבורג זי"ע סיפר על זקנו הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע שנשאל פעם איזה מעלות צריך לחפש במוצעת, והשיב שבת ישראל די בכך שידועת ללבוש נעל ימין על רגל ימין ונעל שמאל על רגל שמאל, וד"ל.

והוסיף רבינו שה'שפע חיים' זי"ע עצמו כשסיפר מעשה זה, הוסיף מדיליה "און איך זאג - ואני אומר שאפילו את זה אינה צריכה לדעת, אלא די בכך שידועת לנעול נעל אחת על כל רגל" (א"ה לא באנו בסוד קדושים, אך המשמעות בדבריהם הייתה שבת ישראל אינה צריכה להשתלם בחכמות ומדעים, ולא על כך תפארתה ומעלתה, אלא ביראת שמים ומידותיה הטובות וכו').

רבינו שקע לרגע בשרעפיו, ואז המשיך ואמר בלשון יוצאת דופן: "און איך זאג - ואני אומר, שגם את זה אינה צריכה לדעת, אלא דבר אחד צריכה בת ישראל לקבל על עצמה, והוא, שלאחר שתקים בית בישראל, תאפה מדי שבוע בעצמה חלות בבית לכבוד שבת קודש".

והחל אז רבינו לדבר בערגה על מעלת אפיית החלות לשבת, ואמר שכאשר עקרת הבית אופה בעצמה את החלות בבית, ביום חמישי בלילה או ביום שישי בבוקר, אזי כל הבית מתמלא בריח של שבת קודש, וכאשר הילדים הרכים מתעוררים משנתם הם קמים לתוך ריח השבת הממלא את הבית כולו, והריח הזה נספג להם בעצמות, השבת נחרטת בעומק נשמתם לכל החיים.

ובכן סיים רבינו: "בת ישראל המוכנה לקבל על עצמה דבר גדול זה, לאפות בעצמה חלות לשב"ק, זהו שידוך טוב".

באותה שיחה המשיך רבינו והפליג בדברים נפלאים על סגולת וקדושת החלות של שבת

באמריקה פועלים על גז, כך שלפחות החימום בבית כן פעל.

סיפרה לי אמי הרבנית תליט"א שזוכרת היטב את הלילה ההוא, כשזקני זי"ע ישב במטבח שם ישב והגה בתורה לאור הנר כל הלילה, אמנם ב"ה למחרת כבר סידרו את החשמל, אך המחזה הזה בלילה ההוא נחקק בזיכרונה, כשאביה יושב והוגה בתורה בצימאון ואהבת תורה בתנאים לא פשוטים.

ועוד סיפרה לי על אותה תקופה ב'קראון הייטס':

זקני זי"ע היה נוהג תמיד לאכול בסעודת ליל שבת קודש, פרוסת לחם שחור עם הערינג, והנה אירע שבת אחת ששכחו לקנות כיכר לחם לשבת, הלכה אפוא אמי תליט"א עם אחותה בליל ש"ק ודפקו אצל אחד השכנים ושאלו אם יש לו להלוות כיכר לחם, השכן בשמעו שאין להם לחם מיהר והוציא שתי כיכרות לחם ונתנן להם.

והנה כעבור שבוע, ביום שישי הבא נקש אותו שכן בדלת ביתו של רבינו כשבידיו שתי חלות גדולות ויפות לשבת, הרבי שאלו בפליאה 'האי מאי?' והשכן משיב לתומו 'בשבוע שעבר ביקשתם ללוות לחם לשבת, חשבתי לעצמי אם העניות כה גדולה אצלכם עד שאין לכם אפילו פרוסת לחם יבש לשבת, אז השבוע אקנה לכם שתי חלות לכבוד שבת...'

"אדם מן השורה" מסיים הרה"צ רבי דוד שליט"א, "ודאי היה טומן פניו בקרקע מרוב בושה ואי נעימות וממהר להבהיר לאיש שיחו שמצבו אינו כה גרוע, לא כן זקני זי"ע, עבורו הייתה מנת ביזיונות שכזו בגדר 'מתנה משמים' ואין לתאר כמה הוא נהנה ושמח מכך..."

מי הכין את החלות?

עוד מספר הרה"צ ר' דוד גראס שליט"א: באחת השבתות שזכיתי לשהות בצפת אצל זקני זי"ע הגיע עוד אברך מאנ"ש והביא עמו לרבינו חלה לשבת שאפתה זוגתו. בסעודת ליל שבת לאחר שטעם רבינו מהחלה שאל מיד 'מי הביא את החלה?'

האברך השיב שהוא הביא אתה והרבי הגיב מיד בהתפעלות: "פשוט, זייער א גוטע חלה, זייער א גוטע חלה - חלה כה טובה", במשך כמה פעמים במהלך סעודת השבת החמיא הרבי ושיבח מאד את החלה, ועשה מכך עסק גדול שלא כדרכו.

במוצאי שבת מספר לי אותו אברך בגילוי לב ובהתרגשות: "אין לך מושג מה חולל הרבי

קודש, וזכורני שהזכיר בתוך דבריו בשם אחד הצדיקים איזה ראשי תיבות על תיבת 'חלה', ולצדדי איני זוכרו כעת.

(אמר הכותב, כאשר סיפרתי עובדה זו באזני הרה"ח ר' שמואל פרוש שליט"א, סיפר לי בעניין זה שהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע באחת מנסיעותיו הגיע פעם ביום שישי בבוקר לעיירה אחת והריח כבר מארובות הבתים את ריח אפיית החלות. נענה ה'בית אהרן' זי"ע ואמר, הנשים בעבודת לבשל ולהכין את השבת היו יכולות להגיע למדרגות הגדולות ביותר, 'צו די העכסט'ע מדריגות', אם לא ה'רגזנותא', היינו שלפעמים באים לידי תרעומת וכעס (בעבודתם).

כך נהגו אבי וזקני

על מנהגו של רבינו בפריסת החלה בשבת קודש מתאר המשב"ק הרה"ג ר' שלמה זלמנוביץ שליט"א: לאחר שקידש רבינו על היין, לפני נטילת ידיים היה מגביה את הכיסוי של החלות. לאחר שברך המוציא היה פורס לעצמו פרוסה גדולה יחסית, וממנה היה אוכל כל הסעודה. לאחר שאכל כזית, היה טובל כמה חתיכות חלה (יש אומרים שבע חתיכות) בין שנשאר בגביע הקידוש".

מספר הרה"צ ר' דוד צבי שלמה גראס שליט"א, בן כ"ק אדמו"ר מקרעסטיר שליט"א ונכד רבינו זי"ע: בצעירותי הבחנתי שרבינו זי"ע כשהוא בוצע את החלה קודם ברכת המוציא, פורס את החלה לעומקה בציעה הגונה, בשונה ממנהג העולם שנוהג להעביר את הסכין קלות מבלי לפרוס ממש את החלה.

פעם אחת, כשסעדתי סעודת צפרא דשבתא בביתו נאוה קודש, הרהבתי עוז ושאלתי את זקני זי"ע מה מקור מנהגו זה.

הרהר רבינו לרגע והשיב לי בלשון מיוחדת זו: "כך נהג אבי (כ"ק מרן אדמו"ר ה'ברכת משה' זי"ע) וכמדומה שכן נהג גם אביו כ"ק מרן אדמו"ר רבי שמעון נתן נטע זי"ע, וכך נוהג גם אני, כמנהג אבותיי".

הבאתי שתי חלות

עוד מספר הרה"צ רבי דוד גראס שליט"א: בימי מגוריו של רבינו ב'קראון הייטס', בתחילת ימי שבתו בארה"ב, הייתה העניות בביתו גדולה מאוד, עד כדי כך שבאחד הימים לא היה בידו לשלם את חשבון העלעקטערי, היה זה באמצע החורף האמריקאי הקר ובאותו לילה נותק העלעקטערי בבית, למרבה הנס התנורים

א אגב, רביה"ק הברכת משה זי"ע הקפיד שלא להשתמש במילה ח.ש.מ.ל ובעניין זה מספר הרה"ח רבי שמחה קרקובסקי שליט"א נאמן בית רבוה"ק: פעם אחת הייתי צריך לשלם את חשבון העלעקטערי של בית רביה"ק ה'ברכת משה' ברחוב ירושלים בבני ברק, החזקתי בידי את החשבון ואמרת לתומי לרבנית ע"ה שאני הולך לשלם חשבון העלעקטערי, כפי שהוא קרוי בעברית.

בשמוע זאת רביה"ק ה'ברכת משה' התחלחל ממש ואמר לי "ח"ו מלהשתמש במילה הזאת, לקחו מילים קדושות ונשגבות שכתובות בספר יחזקאל, במעשה המרכבה וגישמו אותם לשפה של חולין, הס מלהזכיר את זה..."

עם התשבחות והמילים הטובות שהרעף בשבחה של החלה שהבאתי, זה תקופה שהנני מתמודד עם קושי מסוים בענייני 'שלום בית', אבל לאחר שנוכחתי לראות כמה הרבי התפעל באמת ובתמים מהחלה שאפתה זוגתי, וכמה הוא שיבח אותה, הוא גרם לי בכך לראות את בני ביתי באור חדש..."

"ראה נא לחלק בילקעם ליהודים"

מספר המשב"ק הרה"ח המפואר ר' אהרן לוסטיג שליט"א:

סיפר לי הרה"ח ר' נפתלי שטיינמנץ שליט"א מחשובי חסידי סאטמאר בבני ברק שהיה מקושר אל כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע, והיה מתייעץ בדעת קדשו בכל צעד ושעל בחייו, שלאחר שנולדו לו כמה מילדיו במשך כמה שנים לא נפקד עוד.

שנה אחת נכנס אל כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בערב נסיעתו לז' שבט לציון רביה"ק הרר"ד זי"ע בלעלוב להיפרד מרבינו שלום ובהזדמנות זו הזכיר עצמו בעניין זה, שיזכה לעוד צאצאים.

אדמו"ר זי"ע בירכו ואמר לו: 'בעז"ה בקרוב תיכנס אליי לבשר לי במהרה בשורות טובות', והוסיף 'ראה נא לחלק בילקעם (לחמניות) ליהודים'. בצאתו מן הקודש פנימה נזכר ר' נפתלי כי בשבת זו נוסעים חסידי סאטמאר בבני ברק לשבות בציון הרשב"י באתרא קדישא במירון.

בו במקום קיבל ר' נפתלי על עצמו, לאור דבריו של רבינו, לתרום את כל ה'בילקעס' עבור הציבור הגדול לשבת זו. וראה זה פלא כעבור תשע חודשים בדיוק חבק תאומים במזל טוב. ומעניין לעניין, מוסיף המשב"ק הרה"ח ר' אהרן שליט"א, שמעתי מבעל המעשה שאחד מילדיו שיחק באיזה חפץ מסוכן וקיבל מכה מסוכנת בעינו ל"ע והיה חשש גדול למצב העין, הילד הובהל מיד לבית החולים אך הרופאים ניבאו שחורות...

אבי הילד מיהר לביתו של כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'ברכת משה' זי"ע וביקש בדמעות לרפואת בנו. הורה לו רבינו ה'ברכת משה' לתרום ח"י כיכרות לחם עבור ילדי תלמוד תורה (אכצ'ן ברויט פאר א חידער) הוא כמובן עשה כן לאלתר וראה זה פלא, תוך שעות ספורות חל שיפור פתאומי במצב העין של הילד, המצב התהפך לטובה, עד שהרופאים לא האמינו לגודל הנס שאירע לנגד עיניהם.

מעולם לא טעיתי בכך

מספר הרה"ח ר' שמואל פרוש שליט"א: בתקופה הראשונה לאחר שעלה כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע על כס ההנהגה, סיפר לו באחת השיחים הרה"צ רבי זלמן בריזל צ"ל שבדידיה הוה עובדא, שנסע פעם לארצות הברית ושהה שם זמן מה, וכשרצה לחזור לארץ ישראל הלך לקבל ברכת פרידה מהרה"ק ה'דברי יואל' מסאטמאר זי"ע.

כששמע הסאטמאר רב זי"ע שהוא עומד כבר לחזור לאר"י שאלו "למה רוצה אתה לחזור כבר, מדוע לא תתעכב עוד קצת כאן?" השיב לו ר' זלמן "בארץ ישראל מעולם לא טעיתי בסדר קשירת הנעליים ולבישתן, נעל ימין קודמת ללבישה ונעל שמאל קודמת לקשירה,

אבל כאן בארץ העמים טעיתי פעם או פעמיים בעניין זה, ועל כן ממחר אני לחזור לארץ הקודש".

אדמו"ר זי"ע בשמעו זאת הגיב מיד, כמשיח לפי תומו: "אני הייתי כל כך הרבה שנים באמריקה וב"ה מעולם לא טעיתי בכך" (והיינו שגם שם היה 'ארץ ישראל דיגער').

מנוחה ושמחה בניגון רביה"ק הרשנ"ן

עוד מספר הרה"ח ר' שמואל פרוש שליט"א: "מצאתי לאחרונה ברשימותיי שבשנת תשמ"ה הגיע כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע לביקור בארץ ישראל ובאחת השבתות, כשישב בשולחנו הטהור של אביו כ"ק מרן אדמו"ר ה'ברכת משה' זי"ע בשיכון ה', באמצע השוה"ט בליל שבת קודש, קודם שהחלו לזמר 'מנוחה ושמחה' פנה רבינו לבנו - רבינו וקרא לו בשמו: "הערסט שמעון, דער ניגון מנוחה ושמחה, ווייס איך נישט פון וואו האט דער טאטע גענומען, סאיז נישט פון קארלין און נישט פון לעלוב - איני יודע מהיכן לקח אבי רביה"ק הרשנ"ן זי"ע את הניגון שהיה מזמר על 'מנוחה ושמחה', שכן ניגון זה אינו מקרלין ולא מלעלוב".

והחל רבינו ה'ברכת משה' לזמר 'מנוחה ושמחה' בניגונו של אביו זי"ע, ובאמצע תוך כדי השירה הפסיק ופנה שוב לבנו אדמו"ר זי"ע וחזר על דבריו "הניגון הזה של מנוחה ושמחה איני יודע מהיכן לקחו אבי הרשנ"ן זי"ע וכו'".

ולפלא הוא שאכן אדמו"ר זי"ע בכל שנות הנהגתו לא היה מזמר את הניגון של זקנו רביה"ק הרשנ"ן זי"ע על 'מנוחה ושמחה', אלא היה מזמר את ה'אפטער ניגון' על פיוט זה.

שלושים יום לאחר נתינת צדקה

להלן כמה סיפורים נפלאים ששמענו השבוע מפי בעל המעשה, הרה"ח ר' מענדל גוטמאן שליט"א מארה"ב - אשדוד, שזכה להכיר את רבינו זי"ע עוד בשנות מגוריו בארה"ב:

בשנות מגוריי בארה"ב התגוררה בשכונת משפחה ולה ילדה בת תשע של"ע חלתה בכליותיה ונזקקה לטיפולי דיאליזה והמתינה להשתלת כליה. באחד מביקוריי בארץ הקודש נכנסתי אל רבינו זי"ע והזכרתי לפניו את אותה ילדה הזקוקה להשתלת כליה בדחיפות, אך משום מה לא נמצא לה עדיין תורם.

"נו" נענה רבינו מיד, "פאר דעם איז דאך דא גויים - בשביל זה הרי ישנם גויים..." הרהבתי עוז ואמרתי לרבינו שהם מחכים כבר הרבה זמן ועדיין לא נמצא תורם, נענה רבינו "שיתנו שבעים שתיים דולר לצדקה, ובעז"ה בתוך שלושים יום תימצא לילדה כליה".

חולפת חצי דקה ודקה והרבי ננער משרעפיו, "לא, היא הרי עוברת טיפולי דיאליזה כבר תקופה ארוכה, הטיפולים וההוצאות בוודאי גמרו להם את כספם, וכי מאיפה יש להם לתת שבעים ושתיים דולר - 'פון וואו האט זי געלט', שיתנו שבעים ושתיים סנט, זה יספיק".

מסרתי כמובן את ההוראה למשפחת הילדה, הם תרמו את הסכום לצדקה וראה זה פלא, בדיוק ביום השלושים נהרג במדינת בולטימור בארה"ב איזה גוי צעיר ואיבריו הועמדו להשתלה, בבית החולים החלו להתקשר לכל

המועמדים להשתלה, אלא שבאורח פלא הם לא ענו לטלפון, וחלקם לא התאימו מסיבות אחרות.

כידוע בהשתלת איברים יש שעון חול ההולך ואוזל, הדבר צריך להתבצע במהירות, הם הוסיפו להתקשר עד שהגיעו להורי אותה ילדה, שהייתה מספר שישים ושלוש ברשימה, והם בניגוד לכל קודמיהם כן הרימו את הטלפון, מיד בשומעם את ההודעה נסעו מיד לבית החולים, שם כבר חיכו להם הרופאים בחדר הניתוח עם הכליה.

הניתוח עבר בהצלחה ב"ה, וכך, באורח מופלא ביום השלושים לנתינת הצדקה כהוראתו של רבינו כבר הייתה הילדה ב"ה עם כליה בריאה לאורך ימים ושנים טובות ובריאות, לימים זכתה להקים בית בישראל וכיום יש לה משפחה ברוכה ב"ה.

כשאלה אתפלל בעבורם

במהלך השנים, מוסיף הרה"ח ר' מענדל שליט"א, זכיתי להזכיר אצל הרבי לא מעט יהודים שהמתינו לזש"ק, ונוכחתי לראות איך על כל מקרה הייתה תשובתו אחרת, ומי יבוא בסוד קדושים.

באחד המקרים הזכרתי בפני רבינו אברך וזוגתו המצפים לישועה, ואמר לי רבינו למסור להם לתת עשרים ושש דולר לצדקה וייושעו, אך הנה כמו במקרה הקודם, כעבור רגע חזר ואמר: "הוא הרי אברך כולל, מהיכן יש לו כסף, שיתן עשרים ושש סנט ובעז"ה תהיה להם ישועה".

ומדבריו של רבינו לא נפלה שיערה ארצה, כעבור תשע חודשים נפקדו בני הזוג בתאומים בן ובת. באתי אל רבינו וסיפרתי לו על הישועה הגדולה ונעניתי בהתרגשות כי 'הנס אירע אך ורק בזכות הרבי'. כמובן שהוא זי"ע לא הסכים עמי ואמר נחרצות:

"הדבר לא קשור אליי כלל וכלל, הם נתנו צדקה כמניין שם הוי"ה הקדוש, וכי מה הפלא שנושעו, מה החידוש בכך?..."

ועוד מעשה נורא היה לי, היה זה כשנתיים או שלוש שנים לפני הסתלקותו של רבינו, ניגשתי אל רבינו והזכרתי לפניו זוג מסוים שטרם נפקד בזש"ק. רבינו קרא את הקוויטל ונענה בלשון פלא 'כעת עדיין לא הגיע זמנם להיפקד - יעצט טויג נישט', והוסיף מיד: 'ווען איך וועל ארויף גיין וועל איך בעטן - כשאלה אזי כבר אתפלל בעבורם'.

בשעת מעשה לא ירדתי לסוף דבריו הק', הסקתי לתומי שכוונתו שכאשר יעלה לביתו יתפלל שם, וכיו"ב. באותו מעמד הוסיף רבינו עוד אמירה מופלאה שאמסור לבני הזוג בשמו שבעז"ה עוד יהיו להם בנים, שלא יהיו בלחץ מכך.

ביום הקדוש תש"ע עלה רבינו בסערה השמימה ועוד באותה שנה, בסוף חודש אב תש"ע, נושעו בני הזוג בבן זכר במזל טוב. או אז תפסתי את ראשי והבנתי למפרע את מילותיו הטמירות של רבינו זי"ע שנאמרו בהבלעה ובהטמנה:

'כשאלה אתפלל בעבורם' - כשאלה לשיבה של מעלה, שם אתפלל למענם ואפעל להם את הישועה... וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, זי"ע.

הכנסת האורחים של החוזה מלובלין

(מוגש לכבוד קריאת פרשת וירא העוסקת בהכנסת האורחים של אברהם אבינו ע"ה)

האכסנאי אמנם קיים את תנאו, לא שאל דבר, אבל מרוב שמחה על הישועה שהיתה לו הפריש מתוך כספו אלפיים זהובים תמימים אותם העניק לר' שמיל דוד שיכול היה כעת להתחייב נדוניה לבתו ביד רחבה...

והחוזה נענה לאחר מכן ואמר: כוח התשובה של אותו מלמד לא הניח לי לישון!

שמחה יתירה שורה היתה תמיד על החוזה מלובלין, וצדיקים אמרו כי השעונים שבעולם כולם משרים מרה שחורה בצלצוליהם המבשרים ואומרים "המוות התקרב בעוד שעה", אולם שעונו של החוזה היה מצלצל ומכריז בחדוה: "בואו של המשיח התקרב בעוד שעה אחת".

ומפה לאוזן סיפרו יהודי פולין את הסיפור הבא:

לובלין שקועה היתה בשנת ליל עמוקה. צינת החורף הפולני הבריחה מן הרחובות אף את אחרוני יושבי הקרנות. הכל הצטנפו בבתים המוסקים, הגיפו את החלונות התריסים והדלתות, וכך לתוך הקור העז מחוץ, והחום הנעים מבית - שקעה לה העיר כולה בתרדמה. את השקט העמוק הפרו לפתע שקשוק אופני עגלה וקול פרסות סוס ההולמות באדמה הקפואה. אלא שרעש זה לא החריד את מנוחתו של איש, ואילו יושב העגלה נבוך מאד. הוא נשלח בבהילות מאחת הערים הסמוכות. אשה אחת מקשה לילד מזה כמה שעות ואילו הוולד ממאן לצאת. המיילדת כבר החלה מראה חששות לשלום האם והוולד. נמלכו הכל וגמרו לשלוח שליח אל הרבי הקדוש היושב בלובלין הסמוכה ולהזכיר לפניו את היושבת על המשבר. או אז חזקה כי בתוך שעה קלה ייצא הוולד לאור העולם וניתן יהיה לומר בפנים צהובות משמחה, "מזל טוב".

בזמן רגיל ניתן היה למצוא כמה וכמה שליחים שיסכימו לעשות את הדרך לובלינה הלך-ושוב על מנת להזכיר שם אזכרה לפני הרבי. אך לפי השעה המאוחרת ולרגלי הקור שהתגבר באותה לילה, הפכה השגת שליח כזה למשימה קשה. יצא אביה של היולדת לצד אחד של העיר ואילו בעלה שם פניו אל עברה השני, תרים אחר מי שיסכים ליטול עליו את השליחות בלילה שכזה. כאמור לא בנקל נמצא מי שהסכים לצאת אל המסע לוותר על שנת ליל, ולהסכים לצאת בלילה קר כל כך עד לובלין. לבסוף הסכימו בלית ברירה לשלוח את 'נפתולצ'ה דער בווער'. (הבחור נפתלי).

נפתולצ'ה זה לא היה מן החכמים הגדולים בשלשון המעטה, ולפיכך הגיע כבר לשנתו

"הרבי מלובלין שלח אותי לכאן" ענה בפשטות, "כיון שיש לי בת בוגרת".

"ומה עניינה של בתך הבוגרת לשהייתך כאן?" "גם אני לא יודע. הרבי מלובלין אמר לי לנסוע הנה וכאן אוושע".

שקעו בשיחה והלבבות נתקרבו. בעל האכסניה מצא בו איש כלבבו וגילה לו את המעיק על לבו. "ברוך ה' הכל הולך לי טוב מאד. אבל לפני כמה זמן, חזרתי מן היריד בדאנציג עם רווחים מכובדים של עשרים אלף זהובים שהיו מונחים בשקים סגורים וחתומים בחותמת מיוחדת שלי. החבאתי את השקים היטב, אבל גנב הצליח לשים את ידו עליהם וגנב לי את כל כספי".

ר' שמיל דוד לא ידע מה לעוץ למארחו אבל הבטיח לו לתת את דעתו על הענין.

בינתיים יצר קשר עם האורחים והדיירים האחרים בפונדק, ביניהם ר' עקיבא, מלמדס הפרטי של בני בעל הפונדק. גם ביניהם נוצר קשר שהלך והתהדק מיום ליום. לשאלת המלמד "מה לך פה" סיפר לו ר' שמיל דוד את כל המעשה ועצתו וברכתו של החוזה.

"יש לי בשבילך דבר סתר" ברקו עיניו של המלמד. "רואני כי איש נאמן אתה, רוצה אני לגלות לך סוד כמוס אם תישבע לי שלא תגלהו".

"לא אשבע, אבל אל דאגה" הבטיחו נאמנה.

והמלמד מתחיל להתוודות לפני האורח כי לפני כמה זמן חזר בעל הפונדק מן היריד בדאנציג עם סכום עצום של 20000 זהובים ולמראה השקים הרבים פחו עליו יצרו, והוא ולא אחר גנב את השקים ועתה מכה אותו לבו ונוקפו מצפונו אבל פוחד הוא מחילול ה' שעלול לצאת מן הגילוי מלבד מה שללא ספק יקפח את פרנסתו ויאבד את משרתו. האם תוכל להשיב את הכסף לבעליו בצורה שקטה וחכמה?

ר' שמיל דוד הבטיחו לפתור את הענין בצורה הטובה והחכמה ביותר.

למחרת בא אצל בעל הפונדק ואמר לו כי דבר סתר לו אליו. "מבקש אני כי תספר לי עוד הפעם איך נגנבו לך 20000 הזהובים".

בעל הפונדק סיפר והאורח נענה. "אם אקבל ממך תקיעת כף שלא תשאל אותי מאומה, כי אז תקבל כעת את כספך בחזרה".

בעל הפונדק היה כה נרגש שלא איחר לתקוע כפו לאורחו, וזה הובילו בדממה אל קרן זוית שם בתוך אותם שקים חתומים נחו להם לבטח עשרים אלף הזהובים כשלא נחסר מהם אפילו זהוב אחד.

"כאשר יצחק' שלי מתפלל מנחה" נענה פעם הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק ואמר "הרי הוא מפיל את הארמונות בפריז". (ולגרסה אחרת: "ישנה 'קליפה' קשה המשתלשלת מחלונות לפתחים ומפתחים לחלונות ורוצה היא לבלוע את כל העולם כולו, וכאשר יצחק' שלי נעמד להתפלל מנחה, הוא שובר ומכרית אותה לגמרי").

ואמנם, קדושתו של רבי יעקב יצחק מלובלין שרבו הרר"א קראו "יצחק' שלי" ואילו בפי העולם ידוע שמו כ"החוזה מלובלין", על שום עיניו שהיו חוזות ורואות למרחקים - היתה בגדר לית מאן דפליג. (למען האמת, עד קרוב לשנות השואה היה שמו בפי כל יהודי פולין "הרבי מלובלין", וכאשר חסיד פולני היה אומר "הרבי" סתם, מבלי להוסיף אח"כ שם של עיר או עיירה, היתה הכוונה לרבי מלובלין. הכינוי 'החוזה מלובלין' נוצר כנראה קרוב לשנות השואה. שמעתי מיהודים פולניים ישישים. (י.ו.)

דוגמא מובהקת של עיני החוזות למרחקים מומחשת בסיפור הבא:

ר' שמואל דוד הגיע ללובלין כמו כל היהודים שבאו למצוא כאן ישועה לצרתם. אמנם בימים כתיקונם, היה מבקש לקנות רחניות מפיו של הרבי אך עתה העיקה עליו צרת הבת. "בתי הגיעה לפרקה, אבל אין בידי אפילו פרוטה לפורטה כדי להשיאה" התאונן בפני החוזה.

"סע לעיר פלונית ושם תיוושע מצרתך" ברכו החוזה קצרות.

ר' שמיל דוד יצא מחדרו של הרבי כולו תמה. מה עליו לעשות בעיר, כמה זמן עליו לשהות בה, ואיך בדיוק יוושע שם מצרתו? זאת לא פירט הרבי.

אולם, מול הר השאלות שנתגבה בלבו צמח לו מנגד הר שני של אמונת חכמים. אם הרבי אמר אין חכמות אמר לעצמו. אז נוסעיה!

ויסע ר' שמיל דוד 'הלך ונסוע'. נסיעה של קבצנים דלפונים שחציה הליכה וחציה נסיעה עם יהודים רחבי לב שהעלוהו לעגלתם. לאחר כמה ימים הגיע למחוז חפצו ושם קבע לעצמו אכסניה בפונדק של יהודי ירא ושלם.

בעל הבית התפלא. רגיל היה לאורחים שבקושי ישנו קמעא ואכלו קמעא בביתו ואילו את כל היום בילו בשוק וביריד לרגל מסחרם. הן לזאת באו לכאן, ואילו אורחו זה יושב מבוקר ועד ערב בחדרו ולומד גמרא או מתפלל בהתלהבות. ניגש אליו לאחר כשבוע ושאל בעדינות. "ר' יהודי, למה באת לפה? לשבת וללמוד אתה יכול גם בביתך!"

השלושים ועוד לא נשא אישה. באופן רגיל לא היו סומכים עליו שימלא שליחותו, אך במקום שאין איש, אף נפתולצ'ה כשר.

עתה צריכים היו למצוא עגלון שייקח עימו את נפתולצ'ה לובלינה במהירות האפשרית. אף זו לא היתה מלאכה קלה. כמה וכמה עגלונים השתמטו, ובכל זאת נמצא לבסוף אחד שהסכים - תמורת תשלום כפול - לצאת למסע. עתה ציידו המשלחים את נפתולצ'ה בקוויטל, רשמו בו את שם היולדת ושם אמה, צירפו פדיון - כנהוג - ושלחוהו בזריות לובלינה אל הרבי. את כתובת חצר הרבי לא ידעו, אך סמכו על כך שאין בלובלין מי שאינו יודעה.

יותר משעה עשו נפתולצ'ה והעגלון את דרכם לובלינה. אך משעה שהגיעו העירה מצאו כי היא שקועה כולה בעלטה עמוקה. סובבו דקות ארוכות ברחובות החשוכים ללא שמץ רמז היכן היא חצר הרבי וביתו, ולא ידעו לשית עצות בנפשם. העגלון כמעט שהתייאש, כמה הוא לשוב במהרה אל ביתו בעיר הסמוכה ולהצטנף ככל הבריות תחת השמיכה הכבדה והחמימה. אולם היולדת מה תהא עליה?

לבסוף נמצא בית אחד ויחיד שאור עלה בחלונו. הזדרז נפתולצ'ה ונקש על התריסים עד שחרך דק נפתח ובפתח הופיע יהודי של צורה.

ראה בעל הבית כי יהודי עומד ברחוב הקר, זירו להיכנס פנימה. שילח נפתולצ'ה את העגלון לביתו ולמיטתו, והוא עצמו שירך רגליו אל תוך הבית. את הרבי הקדוש - ה'חווה' מלובלין לא הכיר ואת פניו לא ידע, ולפיכך לא העלה בדעתו כי היהודי היחיד שעודו ער בכל לובלין בשעה מאוחרת של לילה קר זה, ושעתה עומד ושופת עבורו כוס חמין גדולה - הוא הוא הרבי בכבודו ובעצמו אשר את ביתו הוא מחפש...

עודו מתענג על כוס החמין שהגיש לו בעל הבית, הזדרז נפתולצ'ה לשאול, "שמא יודעים אתם היכן היא חצירו של הרבי? זקוק אני לבוא אליו בבהילות כדי להזכיר יולדת היושבת על המשבר בעירי, ואילו כאן שקועה העיר כולה בשינה ועלטה גם יחד. האמת תיאמר שכמעט והתייאשתי משליחותי אלמלא שמצאתי את ביתכם".

ואילו המארח הדור הצורה, מאיר פנים לאורחו, ומשיב לנפתולצ'ה, "מן הראוי שתתחמם מעט, ואחר נראה כיצד תגיע אל הרבי". עד מהרה העלה מדורה גדולה בתוך האח, ונפתולצ'ה מתחמם. לאחר שנתחמם, נזכר נפתולצ'ה כי עוד לא סעד הערב ולפיכך רעב הוא מאוד. לא חשך ידיעה זו ממארחו, ומשמע זה שכך הוא הדבר הזדרז להעמיד בעצמו לאורחו, סעודה שיש בה כדי שביעה.

כשסיים לאכול גילה נפתולצ'ה באוזני מארחו, כי לעולם מן הראוי היה שיזדרז כעת לצאת אל חצר הרבי להזכיר בפניו אותה מקשה לילד, אך הוא חש בעייפות רבה וגם הקור העז מרתיעו מלצאת שוב אל הרחוב החשוך. ואף המארח האיר לו פנים והסכים עימו, כי מן הראוי שישן כעת, ובבוקר ילך אל חצר הרבי להזכיר את היולדת. מלמדים אנו זכות על נפתולצ'ה זה כי

אותו לילה היה אכן כה קר, עד שראה בטובתו יותר מזו של היולדת היושבת על המשבר, ולא חשש לדחות את בואו אל הרבי עד הבוקר שלמחרת - - -

אדהכי והכי, הציע המארח עבור נפתולצ'ה מיטה גדולה ונוחה. הביא עבורו כמה כרים וכמה כסתות למען ייחם לו, וכבדרך אגב שאלו לשם האישה ולשם אמה. הראה לו נפתולצ'ה את הפתקה שמסרו לו קרובי היולדת, מלמל קריאת שמע שעל המיטה, ונרדם.

איננו יודעים איך וכיצד פעל ה'חווה' הקדוש מלובלין בישועתה של אותו יולדת, אך זאת נדע כי לא חלף זמן רב וכבר יצא הוולד לאוויר העולם בשעה טובה ומוצלחת.

ואילו נפתולצ'ה נם את שנתו העריבה עד לשעות הבוקר המאוחרות...

אתא ובא הבוקר, קרני השמש חורפיות החלו מסתננות לתוך הבית, מלטפות את נפתולצ'ה הישן על מיטתו בשלווה, מסבות לו עונג ונייחות רוח בשנתו, ומוסיפות שלווה על שלווותו.

עד שהתעורר...

ברגע הראשון התקשה לזהות היכן הוא. המקום היה עבורו זר ומוזר. אך ברגע השני הופיע אותו מארח נלבב מליל אמש והציע לו קערה ונטלה לנטילת ידיים. נטל נפתולצ'ה את ידיו, ולפתע נזכר בבעתה בשליחותו שעוד לא התמלאה, והלא היה בה משום פיקוח נפש. ביקש איפוא ממארחו כי יואיל להורות לו כיצד לבוא אל חצר הרבי בבהילות - לפחות עתה יזכיר בפני הרבי הקדוש את היולדת. ואילו המארח - שליו כליל אמש, שאלו, "למה אתה נחפז? מן הראוי שקודם תתפלל ותסעד את ליבך, ובינתיים אשלח אחד מבני ביתי אל הרבי עם הפתקה והפדיון..."

אף עתה הסכים נפתולצ'ה לעצה טובה זו. כשסיים תפילתו וסעודתו, ביקש לשמוע את אשר אמר הרבי. ומארחו סיפר לו כי הרבי שראה את הקוויטל, אמר כי יכול הוא לשוב לעירו שכן היולדת כבר נפקדה במשך הלילה. שבע ומדושן עונג שב נפתולצ'ה לעירו, וגילה כי כדברי הרבי כן היה - ואכן עוד באמצע הלילה כאשר נם את שנתו, יצא הוולד לאוויר העולם בריא ושלם.

בינתיים נודעו הדברים בחצר הרבי, ומקורביו חפצו לדעת מי הוא זה ואיזה הוא אשר זכה כי הרבי עצמו ישרתו. שמא צדיק נסתר הוא. אולי אליהו הנביא או שליח אחר משרפי מעלה. אך הרבי העמידם על טעותם ואמר, "אין זה אלא יהודי פשוט וטוב מאחד הערים הסמוכות. אלא שמשמיה ראו בצערי הגדול על שאין סיפק בידי לקיים מצוות הכנסת אורחים, ולפיכך סיבבו בידי שאיש לא יהיה בבית באותו לילה וכך אוכל לזכות במצווה".

כיוצא בדבר אירע עם אחד מתלמידי תלמידי של ה'חווה' הקדוש מלובלין, הוא הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגוסטינין. וכך מעשה ביהודי אחד שנסע לרגל עסקיו ממקום למקום ובליל חורף אחד בא לעיר

גוסטינין. לא ידע יהודי זה להיכן יסור באמצע הלילה, עד שראה אור בבית אחד, ועד מהרה פנה לשם. את הדלת פתח עבורו יהודי הדור צורה. אותו סוחר לא ידע כי זהו הרבי, ואילו הרבי מצידו לא אמר דבר, ורק הציע לו יי"ש לחמם את נפשו מהקור העז. יחד עם היי"ש הציג לפני אורחו על השולחן מספר מיני מזונות ומתיקה, אלא שהאורח שטעם מהם גילה באוזני רבי יחיאל מאיר, כי למען האמת רעב הוא מאוד. הלך הצדיק לחפש אחר דבר מאכל כל שהוא הנמצא בבית ולא מצא דבר אלא רק דייסה בלתי מבושלת. לקח את הדייסה והכניסה לתנור שגחלים עוד להטו בו, וכדי שתתבשל כל הצורך שפך לתוך הקדירה קערה מלאת שומן. כשנתבשלה הדייסה כל צרכה, והאורח אכל ממנה כמה קערות עד ששבע, הציע לו רבי יחיאל מאיר את מיטתו שעמדה בחדרו.

איש לא היה בבית, אף לא המשמש, וכיון שכן לא היה מי שיסביר לאורח מי הוא העומד עליו ומשרתו. כה עייף היה עד שנרדם על מיטתו של הרבי עם מגפיו המלוכלכים בבוץ, ואילו הרבי - פניו צוהלות משמחת המצוה - לא ישן כל הלילה.

הבוקר אור ובני הבית שהשכימו לקום, גילו כי הרבי אינו נותן להיכנס לחדרו כדי שלא יתעורר האורח, ואף הוא מהלך היה בשקט. בינתיים יצא הרבי לתפילה ואף האורח התעורר ויצא אל בית הכנסת. שם כבר גילה להוותו, מי היה מארחו ומי טרח עבורו כל הלילה עד שאפילו את מיטתו נתן עבורו. וכיון שכן החל מצטער ביותר. אזר עוז ופנה אלא הרבי לבקש מחילה - שפתיו נוקשות דא לדא, והוא מצטדק כי לא ידע שבביתו של הרבי הוא מתארח וכי את הרבי הוא מטריח.

ואילו רבי יחיאל מאיר משיבו:

"איני מקבל ממך שום פיוס!"

שב האורח וניסה לפייסו בכה וכה, עד שאמר לו רבי יחיאל מאיר, "רק בזאת איעתר לך. אם תבטיח לי כי תקבל כל אשר אשית עליך!" הבטיח האורח לקיים ככל אשר יאמר הרבי, ורבי יחיאל מאיר אומר לו, "אם כן בזאת איעתר לך אם מעתה - בכל פעם שתסור גוסטינינה - תפנה אל ביתי ותהיה אורחי..."

ברכת מול טוב חמה ולגבית

לידידנו הנכבד, האי גברא יקרא, מוכתר בכל מידה נכונה, שמו הטוב הולך לפניו, יראת ה' היא אוצרו קובע עיתותיו לתורה, מגזע אראלים ותרשישים, מחשובי אנ"ש

הרה"ח ר' משה אהרן קראסניאנסקי שליט"א
ולאביו ידידו הנכבד מחשובי ומפארי אנ"ש

הרה"ח המפורר ר' **יום טוב שליט"א**
לרגל שמחת בר המצוה לבנו נכדו

הבה"ח **ישראל שאול צבי הי"ד**
יה"ד שיזכו לרוות רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

פרשת וירא

שלא להודיעו כלל לבל יצערורו, ולפי הנ"ל ניחא שצריך היה הדבר להודיעו שאלמלא כן היה מבטלה כי מי מושל בי צדיק, וכנ"ל עכ"ל.

שפתי צדיקים

טָרָם יִשְׁכְּבוּ וְאֲנֹשִׁי הָעִיר אֲנֹשִׁי סְדֹם נִסְבּוּ עַל הַבַּיִת וְגו' (יט, ד)

ויש לדקדק מהו **נסבו על הבית** וכי כוונתם להרע להבית היה, הרי עיקר כוונתם היה להרע ללוט. ואמר רבינו ז"ל דרמזו ירמזו לנו הכתוב בזה, דכל כוונתם של אנשי העיר סדום להרע ללוט היה מוסב על הבית הידוע זו בית מקדשינו, שרצה דוד המלך ע"ה לבנותו ובנה בנו שלמה המלך ע"ה תחתיו, והמה באים מלוט, וזהו היה כל עיקר מגמת פני הרשעים האלה אנשי סדום להפריע צמיחת קרן דוד וממילא לא יבנה הבית המקדש, וזהו **אנשי סדום נסבו על הבית** שעיקר חפצם הרע נסב על הבית הידוע.

וזהו כוונת המדרש (ב"ר פ' נ"י) **אמר רבי יצחק מצאתי דוד עבדי (תהלים פט כא), היכן מצאתי אותו בסדום.** והיינו שהיה דוד המלך ע"ה כמו מציאה הבאה בהיסח הדעת, שהרשעים אנשי סדום היה כל חפצם להפריע לידת דוד המלך ע"ה, אבל השי"ת הפר את חפצם הרע, ודייקא אז נצמח צמיחת קרן דוד מלכא משיחא והבן.

הרה"ק רבי שמואל אבא מוילנין ז"ע, להב אש

וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הַנְּנִי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאִשׁ וְהָעֲצִים וְאִיָּה וְגו' (כב, ז)

ולכאורה כאשר תדקדק כל התיבות אלו **'ויאמר אבי ויאמר הנני בני ויאמר'**, כולם הם למותר לגמרי, הוי ליה למימר 'ויאמר יצחק אל אברהם אביו הנה האש והעצים ואיה וכו'' כמובן. אלא יש לומר דידוע (תנחומא לך, ט'; עיין רמב"ן בראשית יב, ו) מעשה אבות סימן לבנים, ובפרט מצות העקידה שכל עניני העקידה וכל דבור ודבור הנאמר בהעקידה עשה רושם למעלה וזכותם עומד לנו עד עולם, כמבואר זאת בדברי רז"ל (עיין בראשית רבה נו, ג) ע"ש.

והדבור הזה שאמר יצחק אל אברהם אביו **'ויאמר אבי'**, ואברהם אבינו השיב לו **'הנני בני'**, זאת עשה רושם בשמים לזרעם אחריהם עד עולם שכאשר יהיה אדם מישראל מתאנח לפני אבינו שבשמים 'ויאמר אבי' במלה זו בלבד שהוא מתאנח מקירות לבו וצועק 'אבי', יתמלא אבינו שבשמים רחמים עליו ויענה ויאמר 'הנני בני' למלאות משאלותיך, ודי למבין.

דברי ישראל (מאדויז')

יח ט) ופירש"י - צנועה היא. וקשה, למאי נפקא מינה. "אלא דע" - אמר הרבי מקאצק לרבי אלעזר - "כי בשעת בריאת העולם קטרגו המלאכים ואמרו, מה אנוש כי תזכרנו. אמר להם הקב"ה, חכו מעט ותראו שיבוא אדם אחד ושמו אברהם, ובעבורו היתה כדאית כל הבריאה. כאשר בא אברהם אבינו ע"ה ונשתלם, הלכו המלאכים לראותו ולא מצאו בו כפי שדימו, כי ראוהו מתעסק בשוורים. אמרו, אם כן נלך ונשאל לאשתו, אולי ממנה נדע מה טיבו, ועל כך השיב להם אברהם אבינו ע"ה **"הנה באהל"**, צנועה היא ומצניעה עצמה ולא תדעו כלום".

כאשר שמע הרה"ק רבי אלעזר "תורה" זו, והבחין שתפס הרה"ק מהר"ד זצ"ל מחשבתו, אמר: "אם כן, אתם רבי!". ונשאר בקאצק.

בישישים חכמה

וְהָ אָמַר הַמַּכְסָּה אָנִי מֵאֲבִרְהָם אֲשֶׁר אָנִי עֹשֶׂה (יח, יז)

על דרך ששמעתי בשם הרב הצדיק הקדוש וכו' **הרבי ר' אלימלך [מליזענסק] ז"ל נבג"מ**, שהיה בימיו פעם אחת גזירה רעה רחמנא ליצילן, ותלו כל ישראל עיניהם בו להתפלל שתתבטל הגזירה ההוא, והשיב אני מעלמא דקשוט וכל רז לא אניס לי, ואני יודע טעמן של כל דבר עד שגם אני הסכמתי לזה, ואם כן איך אפשר לי להתפלל לבטל דבר שנעשה בהסכמתי, אבל יש לכם תלות עיניכם בהצדיק ההוא שאינו יודע טעמו של דבר, שנעשה הגזירה שלא בידיעתו והסכמתו, זה יכול לצעוק ולהתפלל, אולי יענהו בתפלתו.

ובזה שמעתי מפי הרב וכו' מו"ה ר' צבי מענדיל נ"י [בן הרה"ק הרבי ר' זושא מהאניפאלי] לפרש בזה אומרו **'המכסה אני מאברהם אשר אני עושה'**, כי אמר השם יתברך אם לא אודיענו טעמו של הדבר עד שיסכים גם הוא לגזירה זו, בודאי יצעוק ויתפלל עד שיצר לי כביכול בצרתי, ויבטל הגזירה, ומה תועיל גזרתי, ומי מושל בי צדיק (מועד קטן ט"ז ע"ב) מוטב לי להודיעו טעם הדבר עד שיסכים גם הוא, ואעמידנו שומר אל הפתח כמתלא הנ"ל, ושוב לא יתפלל, ולזה הודיעו ואמר **'המכסה אני מאברהם'** וגו', עד שלבסוף שלא מצא עשרה צדיקים הסכים גם הוא אברהם אבינו עליו השלום על הגזירה ושוב לא התפלל, ובוה נתקיימה גזרת מלכו של עולם.

ובזה ניחא מה שגילה לו הדבר, ולכאורה יפלא הלא רצון ה' יתברך הוא להפוך הערים, וידע בודאי שאברהם אבינו עליו השלום יתפלל על זה ולא יהיה נענה, ואם כן מה זו אהבה להודיעו ושלא ישמע לו אחר כך, מוטב היה

הגה"ק בעל מנחת אלעזר ז"ל [ממונקאטש] סיפר: בכל שנה נסעתי עם אבא הגה"ק בעל דרכי תשובה ז"ל לרביה"ק משינאווא ז"ל לשתי שבתות בשנה. ופעם היינו שנינו בשינאווא שבת פרשת וירא, ואצל השלחן הטהור שאל רבינו משינאווא את אחד מהאורחים המסובים מי תקע בעירו בימים הנוראים, וענהו, וכן שאל את חבירו, ואח"כ פנה רבינו לאבי (הדרכי תשובה ז"ל) ושאלו אם ראה את השופרות הספרדיים. והכל התפלאו לשיחות מה אלו עושות. ברם אנכי ידעתי כי רצה לעורר זכות התקיעות לפי שקריאת היום מעוררות זמן הרחמים והסליחות, מפני שבפרשת וירא איתא פרשת העקידה ופרשת ו'ה' פקד את שרה, שקורין בב' ימים דראש השנה (מאמר יחזקאל ברקולין תשס"ג עמ' ל').

ניצוצי התורה

וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלָנֵי מִמְרָא (יח, א)

ברש"י: **באלוני ממרא** - הוא שנתן לו עצה על המילה לפיכך נגלה עליו בחלקו (בראשית רבה).

וענין העצה הגיד כ"ק אבי אדמו"ר [הרה"ק האבני נזר' מסוכטשוב] **זצלה"ה** היות כל תשוקת אברהם אבינו ע"ה היתה לאחות את כל באי העולם בהשי"ת, ולזה היה צריך שיהיה לו חיבור עמהם, ובאשר מילה היא סילוק הפסולת, חשב שמעתה יפסק חיבור העולם בו שכל עיקרו לא היה אלא באמצעות מעט הפסולת שהיה בו, כי כשהוא בלי פסולת כלל אין לעולם שום שייכות אליו, ושוב לא יהיה ביכולתו למשוך אחריו את כל באי העולם, ולכן שאל עצה כדת מה יעשה, וממרא יעצוהו שכל יביט על שום דבר ואל יחשוב מחשבות אלא יעשה בתמימות כמו שנצטווה, עכת"ד.

שם משמואל (שופטים - תרע"ו)

אִיָּה שָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל (יח, ט)

ברש"י: **הנה באהל** - צנועה היא.

הגאון החסיד רבי אלעזר מביאליסטוק זצ"ל אחרי פטירת רבו אדמו"ר הקדוש הזקן רבי מנחם מענדיל מקאצק ז"ע לא ידע אנה לפנות אם להשאר אצל בנו הרה"ק דבי דוד זצ"ל או לנסוע אל רבי אחר, מכיון שהרה"ק רבי דוד לא ניהל עדה ולא אמר תורה. כך סובב בקאצק ימים אחדים אחוז מחשבות.

באחד הימים נפל בדעתו, להכנס אל הרבנית מקאצק ע"ה, אולי יודע ממנה דבר מה, אנה יפנה. ברם, רגליו הוליכוהו אל חדר הרה"ק רבי דוד זצ"ל. כשראה אותו פתח הרה"ק רבי דוד זצ"ל ואמר: "רש"י ז"ל אומר על הפסוק כתיב **"איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל"** (בראשית

היות והוצאות הגיליון מידי שבוע בשבוע כרוכות בטרחות גדולות ובהוצאות כספיות מרובות אנקש שכל אחד ואחד ישתתף בהוצאות הגדולות לזיכוי הרבים
זכות זיכוי הרבים יעמוד לכם להתברך בכל מילי דמיטב שפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיכם ונחת מכל יוצ"ח
לתרומות: בנדריים פלוס ע"ש אהל מועד, או אצל הרב אהרן לוטטיג משב"ק כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הרב אהרן גלבשטיין

הרה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ זי"ע - ה'ערבי נחל' כ"ב מרחשון תקע"ד

ואלה תולדות

הרה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ זי"ע א בעל ה"ערבי נחל" ו"לבושי שרד" היה אב"ד דק"ק סורוקא, נולד בשנת תקט"ו לערך לאביו רבי ירחמיאל בעיר אוזיראן. הוא נשא לאשה את בת בנו של הרה"ק רבי משה אברהם אביש מרגליות זצ"ל בעל צילותא דאברהם אחיו של הרה"ק רבי מאיר מרגליות זי"ע א בעל 'מאיר נתיבים', ה"ה הגאון רבי יחיאל מיכל מלשקוביץ זצ"ל. היה זה בעל ה'מאיר נתיבים' שהציע לאחיו לקחת את רבינו כחתן לנכדתו.

בספרו של חותנו זקינו צילותא דאברהם נדפסו חידושיו של רבינו אשר חלק מהם נדפסו ב'ערבי נחל'.

חיבר חיבורים רבים בהלכה ואגדה, אולם מפורסם הוא בספרו 'ערבי נחל' על התורה ו'לבושי שרד' על שר"ע או"ח ויו"ד.

רבותיו הן היו הרה"ק רבי זאב וואלף מטשארני אוסטראה והרה"ק רבי משולם פייביש מז'באריז בעל 'יושר דברי אמת' זי"ע א.

מקובל כי נמנה היה בין חבורת תלמידיו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב זי"ע א, ויש אומרים שגם קיבל מהרה"ק רבי עוזיאל מריטשוואל זי"ע א.

מרב גאונותו וקדושתו נבחר לשמש בגיל צעיר מאוד כמרבץ תורה בעיר נדבורנא ושם העמיד תלמידים הרבה ביניהם הרה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש בעל ה"אשל אברהם" ועוד.

לאחר מכן כיהן ברבנות בעיר חורוסטקוב, ובשנת תקס"ח כיהן ברבנות סורוקא, ומשם עלה לארץ ישראל ונשאר שמו בישראל 'הרב מסורוקא'.

בארץ הקודש קבע את מושבו בעיה"ק צפת ת"ו שבה דרו העולים החסידים שעלו זה מכבר. בצפת השיל מעליו את אדרת הרבנות ונהג כאחד מפשוטי העם. הסתתר במסווה של 'מלמד תינוקות' וממשרה זו הייתה פרנסתו מצויה לו בדוחק.

ביום כ"ב מרחשון תקע"ד עלה בסערה השמימה ונטמן במערה שבה נטמן קודם הרה"ק מוואלטיסק זי"ע (מתלמידי המגיד הק' ממעזריטש זי"ע, שהיה לו להרה"ק בעל ה'ערבי נחל' קשר הדוק עמו) ולאחר כשלושים שנה נטמן שמה ג"כ הרה"ק בעל ה"בת עין" מאורוירטש זי"ע א.

עמידתו על המשמר שלא לדבר בשעת התפילה

בהגיע הרה"ק בעל ה'ערבי נחל' לארץ ישראל להתגורר בצפת היה בעוני גדול, שכן לעצמו דירה קטנה וקבע עצמו להתפלל בביהמ"ד אחד. מנהגו היה שבראותו שאחד מדבר באמצע התפילה, היה אוחזו בידו ומוליכו בחוף, ומראה לו על השמים, לאמר לו שצריך לירא מהקב"ה ולנהגו בכבוד הביהמ"ד ואסור לדבר. פעם אחת היה שם איזה עשיר שלא הכיר את ה'ערבי נחל' ודיבר באמצע התפילה, אחזו ה'ערבי נחל' כמנהגו והוציאו לחוף ונהג בו כנ"ל וסטר לו העשיר על לחיו, ונעשה רעש

לו ספר 'דברי חיים' על התורה. לאחר שעיין בזה נתפעל מאוד ואמר כי לא ידע כלל מגודל מדרגתו מזה כי הוא שמע אותו אומר תורה בדרך ה'ערבי נחל'. אח"כ לקח שוב להביט בשו"ת דברי חיים בהבטה אחרת ונערצה.

שיחתו של עבדי אבות (להגרא"א הלפרין זצ"ל)

"היה לו גילוי אליהו"

היה יהודי אחד תלמיד חכם שכתב השגות על הספר 'לבושי שרד', וכשהספר היה כבר בדפוס בא אצל הרה"ק מאפטא בעל 'אוהב ישראל' זי"ע לבקש את הסכמתו לספר ההגות. התבונן הצדיק בספר ולא השיב לו דבר. כעבור זמן מה נכנס שוב אל הצדיק לשאול לדעתו על הספר אמר לו הצדיק מאפטא: "הנח לו לאותו זקן, היה לו גילוי אליהו". כלומר שלא ידפיס את הספר של ההשגות כי עם יהודי שזכה לגילוי אליהו אין להתעסק לפי שאין זה בערכו.

בדרכו לעלות לארץ ישראל

עם שהייתה פרנסתו מסופקת לו בריוח גדול, השתוקק לעלות לארץ הקודש ולדור בה. בדרכו הפליג באוניה אחת עם הגאון רבי מנחם מנדל משקלוב זצוק"ל שעלה לארץ ישראל במסגרת עליית תלמידי הגר"א זי"ע א ובהפלגתו פגש אף בהגאון רבי לייב חסיד מסלונים זקיניו של המהר"ל דיסקין מבריסק זצוק"ל, שהיה גם הוא מתלמידי הגאון מווילנא. ומסופר, כי בדרך ההפלגה נזדמן להם עותק יחיד של גמרא ושניהם הגו בו יחדיו משך כל הנסיעה.

התשובה הגאונית

מעשה היה שהוסיפו מקום בין עמוד החזן לספסל הקדמי בבית הכנסת ובאו הדברים לידי דין תורה אצל הגה"ק בעל ה'ערבי נחל'. זה שניצב בקביעות במקום הראשון טוען שהכתר שמור לו, ואילו הגבאים טוענים שהלה לא הוזה בכהוא זה ורק הוסיפו מקום נוסף בחלל פנוי.

על אתר שלף ה'ערבי נחל' אסמכתא גאונית לטובת הגבאים. וכה אמר: ידועים דברי הירושלמי שהאות 'ב' באה בטענה לפני הקב"ה אחר שנשמטה משמה של 'שרי' כשהוחלפה ל'שרה'. ניחמה הקב"ה שעד עתה הייתה נתונה בסוף תיבה ולעתידי תושם בראש תיבה, כשיסב שמו של הושע בן נון ל'הושע', ונשאלת השאלה, הרי לכאורה יש כאן 'חב' לאחריני' שהרי עד הנה הייתה האות ה' בראש שמו של הושע ועתה תפסיד את בכורתה, ומאי חזית דדמא של האות 'י' סמיק טפי, אלא הסיק ה'ערבי נחל' כיון שהאות ה' נותרה על כנה ולא הוזה כלל, ורק הצמידו לצידה עוד אות, אין לה כל טענה...

התשובות הגנוזות במערת ה'ערבי נחל'

המקובל הגה"ק המהרש"א אלפנדרי זצוק"ל צוה לגנוז את רוב התשובות שכתב במערת בעל ה'ערבי נחל' בצפת.

קדושים אשר בארץ

גדול בין המתפללים, שאמרו לו האם אין אתה יודע שאיש קדוש ותלמיד חכם גדול הוא, מה עשית? הצטער העשיר על כך וביקש לפייס אותו, ושלח לו ע"י שליח עשרים וחמש ר"כ שהיה סכום גדול, ולא רצה ה'ערבי נחל' לקבלם ואמר להשליח שיאמר לעשיר שהוא מוחל לו גם בלי הכסף. ועוד יותר מכך שכבר מחלתי לו לפני ששלח לפייסני, וכדי שלא יחשוב כי זה שאיני רוצה לקבל את המעות ששלח אלי הוא מפני שלא מחלתי לו, לכן תאמר לו שאם ישלח לי יין לקידוש אקבלו ממנו.

מזקנים אתבונן

היתר הוראה רק ע"י לימוד 'לבושי שרד'

בצעירותו הגיע הגאון רבי אברהם וילהלם זצ"ל אל הגאון הרב מטעפליק זצ"ל כדי להיבחן אצלו ולקבל היתר הוראה ממנו, היה זה עפ"י ציוויו של חותנו הגדול הגאון רבי וועלוול מינצברג ראב"ד בד"ץ חסידים ירושלים שאמר לו שכדאי לו להיבחן אצל הרב מטעפליק.

הרב מטעפליק בחנו אך לא הסכים לעשות כלום כל עוד אינו נבחן גם על דברי בעל ה"לבושי שרד". כך מקובלנו, אמר, שיש להיבחן היטב על דברי ה"לבושי שרד" כדי להורות הוראה בישראל. לאחר מספר ימים בלבד חזר רבי אברהם להיבחן. חשב הרב מטעפליק שהאברך לא קלט את דבריו ושוב אמר לו: אברך יקר רק לאחר שתלמד היטב את דברי ה"לבושי שרד" תוכל לבוא ולהיבחן אצלי. אלא שרבי אברהם אמר לו שהוא כבר מוכן ומזומן להיבחן על ה"לבושי שרד", ואכן הרב מטעפליק בחנו ומה מאוד התפעל שתוך כמה ימים כבר ידע על בורים שת דברי ה"לבושי שרד" ומיד כתב לו ברוב הערצה כתב הסכמה להיתר הוראה.

שר ההוראה

עם הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע

כשהרה"ק בעל ה'באר מים חיים' זי"ע א בא לעירו של הרה"ק בעל ה'ערבי נחל' זי"ע א לשבות על שבת קודש ביקש ה'ערבי נחל' שיאמר תורה, והוא נענה לבקשתו, וה'ערבי נחל' ישב באימה וביראה ובהשתוקקות גמע כל תיבה שיצאה מפיו בצמאון, ולאחר מכן שאלוהו תלמידיו על מה שמע דבריו בצמאון כל כך, הרי זה הוא בעצמו אומר תורות מלהיבים, ונענה עליהם ה'ערבי נחל': "האם לא ראיתם שניצוצי אש ניתזו בכל תיבה שיצאה מפיו".

הספר הק' 'דברי חיים' על התורה כמו הספר הק' 'ערבי נחל' על התורה

שמעתי מהאדמו"ר הרה"צ רבי יעקב מפשעווארסק זצ"ל: הרה"ק בעל האבני נזר' זצ"ל התארז פעם אצל הגאון ר"מ ראפאפורט מליקווא ראב"ד קראקא גיסו של בעל ה'כוכב מיעקב' זצ"ל והביט ה'אבני נזר' בשו"ת 'דברי חיים', מתחילה בביטול קצת.

ושאל באם יש לו שאר ספרי ה'דברי חיים', ונתן

עורך ע"י הרה"ג אהרן מרדכי גרין שליט"א - רב ומו"צ בקהילתנו

א. שטיפת פירות וירקות.

במשנה ברורה (סי' ש"ט סק"ט) כתב דאסור לשטוף בשבת תפוחי אדמה מהעפר שעליהם, ועל פי זה יש מחמירים שלא לשטוף פירות וירקות בשבת אלא מערב שבת, אולם גדולי הפוסקים כתבו ליישב את מנהג העולם שמקילים לשטוף פירות וירקות בשבת. [שו"ת אגרות משה או"ח ח"א סק"ה, באר משה ח"א סל"ח, צ"ץ אליעזר ח"ו סל"ז, וכמה טעמים כתבו בזה, א' דאינו כתפוחי אדמה המלאים לילכוך ועפר וכזהים רוב הפירות וירקות נקיים ואין שטפם אלא משום בריאות וחשש חומר הריסוס שדבוק עליהם, ב' דרוב הפירות אם ישטפם בערב שבת יכולים לבוא לקלקול, ג' דמה שטושפים במים הוא להסיר הליכלוך שדבוק היטב והוי כקולף הקליפה קודם האכילה, ד' דניקוי דבר מלכלוך שלו אינו בגדר בורר אלא בגדר ניקוי, ובתפ"א מדובר שמעורב בהם חתיכות עפר גדולים ושייך בהם יותר גדר ברייה].

ב. קילוף פירות וירקות ביד ובמקלף.

א. מותר לקלוף פירות וירקות סמוך לאכילתם דדרך אכילה בכך. [ביה"ל סימן שכא סי"ט ד"ה לקלוף].
ב. קליפות שדרך העולם לאכלם כגון קליפת אפרסק, אגס, עגבניה, וכיוצא בזה, מותר לקלפם גם אלאחר זמן, ואפילו בעזרת כלי המיוחד לכך כגון מקלף, אמנם קליפות שאין דרך רוב בני אדם לאכלם אסור לקלפם כי אם סמוך לאכילתם, וכן לא יקלפם בכלי המיוחד לכך, ויש מחמירים גם בקליפות שראויים לאכילה שלא לקלפם אלא סמוך לאכילה, ושלא לקלפם במקלף. [מ"ב שם סקפ"ד ובושעה"צ סקצ"ז, ש"ש פ"ג ס' כט - לא].

ג. הסרת הגבעול הדק שבו מחובר הפרי לענף.

מותר להסיר הגבעול הדק מן התפוח, או עגבניה, וכיוצא בזה, סמוך לאכילתם כדין הקילוף, ומהיות טוב נכון שיאחזו הגבעול ויתלוש את הפרי ממנו. [ש"ש שם סל"ה ובה"ע].

ד. גדר בורר ביד ולא בכלי.

כתבו הפוסקים דהאוכל בכף או מזלג אינו נחשב לבורר בכלי כיון שאין כוונתו להשתמש בהם לצורך ברירת האוכל אלא לצורך נקיות ידיו והמאכל. [שו"ת אגרות משה או"ח ח"א סק"ד, מנחת יצחק ח"א סע"ו].

ה. כפות שיש בהם נקבים.

כפות שיש בהם נקבים לצורך סינון המאכל מהמשקה הוי כלי המיועד לברירה ואסור להשתמש בו בשבת משום איסור בורר בכלי. [שו"ת שבת הלי ח"ח סנ"ח, וכן כתב בא"ל משולש עק"י בשם בעל שבת הלוי דאסור להשתמש בכלי הנקרא מוצון, שבתתיתו נמצא מסנת וכשרוצים להוציא הזיתים מרימים את הכלי בעזרת ידית והזיתים עולים בלא משקה].

ו. כלי מיוחד המיועד להוצאת חרצני זיתים או תפוחים.

אסור להשתמש בו בשבת דהוי ליה בורר בכלי. [א"ל משולש עק"ד, והוא שונה ממצא אגוזים שמותר להשתמש בו הדמפצא אינו עושה פעולת ברירה כיון שהאוכל והפסולת עדיין מעורבים, בה"ע שם מהאג"ט].

ז. לסנן המרק מהאטריות בכף.

אין להצמיד הכף לדופן הצלחת כדי לסנן המרק מהאטריות משום איסור בורר בכלי. [א"ל משולש עק"ו].

ח. השימוש בתיון.

אם הכלי מלא מים ועלי התה שקועים למטה אין בהם חשש איסור בורר דאינם בכלל דברים המעורבים, ואם נשארו מעט מים יש להחמיר ולשפוך התמצית מצד אחר של הכלי שלא במקום המסוננת. [א"ל משולש עק"ח].

ט. שימוש במכסה הכלי למסנת.

כשמצמיד את מכסה הסיר לדופן הסיר ומשאיר פתח צר לסנן המשקים מתוך האוכל שנמצא בסיר הרי זה בכלל בורר בכלי דאסור. [א"ל משולש שם].

י. מסנת או משולש הנמצאים בכיור.

מותר להשתמש בהם בשבת ואין בהם איסור בורר בכלי שהרי בורר פסולת מתוך פסולת והולך לאיבוד ואין בו שום תיקון דמלאכת בורר. [א"ל משולש עק"ג].

יא. סינון מים.

אין לאסור השימוש במטהרי מים בשבת משום בורר, כיון שהמים זכים ונקיים, ואין ניכר שום פעולת ברירה בסינון, דדוקא לסנן מים מקמחין או קסמין אסור, דשם ניכר הברירה בסינון. ולכן מותר גם להשתמש במסוננות בד בפסח, דגם שם כיון שלא ניכר הברירה אין לאסור הסינון. [חוט שני פכ"ה סי"ג].

יב. גדר ברירה לאלתר.

א. כתב הרמ"א [סי' ש"ט] וכל מה שבורר לצורך אותה סעודה שמיסב בה מיד מקרי לאלתר.

ב. גם אם הסעודה תימשך זמן רב מקרי לאלתר כיון שבורר סמוך לסעודה, ואם אחרים סועדים עמו מותר לברור גם עבורם. [מ"ב שם סק"ד-ו, ועיין באגלי טל מלאכת בורר או"ה שכתב דגדר לאלתר הוא עד שעה סמוך לברירתו, וכ"כ בשו"ע הרב שם ס"ג והוא מדברי הראשונים, וכתב בשו"ת אג"מ או"ח סע"ד אות יג דאין הכוונה שכל פחות משעה הוי כבורר לאלתר אלא דכל פעם צריך לשער זמן הברירה לצורך אותה הסעודה ויזהר שלא לברור קודם לזמן זה. ובתשובות והנהגות ח"ב סקפ"ה או"ה, כתב דשמע מהחזו"א ששיעור סמוך הוא חצי שעה וכעין סמוך למנחה שהוא חצי שעה. אולם בסימן שכ"א סקמ"ה כתב המ"ב, דגדר לאלתר הוי, כשיוצאים מבית הכנסת, דבעינן סמוך לסעודה [מש].

יג. ברירת בקבוק שתיה כדי להכניסו למקרר. הוצאתו מהמקרר כדי להפיג צינתו.

בקבוקי שתיה המעורבים בטעמים שונים מותר לברור בקבוק אחד מהם כשרוצה לשתות ממנו מיד, וכן מותר לברור כדי להכניסו למקרר שיתקרר עד לזמן הסעודה דכל שיש בו צורך לסעודה הוי בגדר לאלתר, וכן מותר להוציא בקבוק שתיה המעורב בין בקבוקים שונים מתוך המקרר זמן רב קודם הסעודה כדי להפיג צינתו דכיון שהוא לצורך הסעודה הוי בגדר לאלתר. [ע"פ ש"ש"כ שם סע' עג-עד ובה"ע שם, ועיין בח"ג בתיקונים ומילואים שרצה לחלק דדוקא בבצלים התירו כיון שהם מכניסים טעם באוכל וצריך אותם עכשיו משא"כ בשתיה, וצ"ע].

יד. מיני מזונות מעורבים ורוצה להחזירם כל אחד לקופסא שלו.

מצוי בקידושא רבא בבית הכנסת, שלאחר הקידוש נשארים על השולחנות כמה סוגי מזונות, ורוצה למייןם ולהחזיר כל סוג בקופסא שלו, כתב בשו"ת נשמת שבת [ח"ד סקל"ו] שלא יעשה כן משום איסור בורר. [דאע"פ שלשית הפמ"ג אין בו משום בורר, מ"מ שיטת האגלי טל והמשנה ברורה שם ס"ג בביה"ל ד"ה הוי, להחמיר בזה, ובמידי דאורייתא יש להחמיר כוותיה, נשמת שבת שם, וכתב שם עוד, דלפעמים כשרוצים לכבד אורחים הבאים מאוחר מוציאים המזונות שנטפפו קצת, ויש בו איסור בורר פסולת מתוך אוכל, וכדי שלא להיכשל בזה צריך להוציא החתיכות הטובים מהם ויניחם בכלי חדש לכבדם בזה].

וְיִהְיֶה דָּוִד לְכָל דַּרְכּוֹ מְשָׁכִיל זֶה עִמּוֹ

הישיבה לצעירים "מתיבתא דרבי שמעון" רבנן ותלמידהון משגרים בזה ברכת מזל טבא להאי גברא רבה ויקרא, מקים עולה של תורה דישיבה"ק, ומוסר נפשו וכוחו למען תלמידי הישיבה בניהול הרוחני, לחנכם ולגדלם על ברכי תורתם והוראתם של רבוה"ק זיע"א ולהבחל"ח כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ולהעלותם המסילה העולה בית ק-ל, ה"ה

הרה"ג רבי דוד לייכטר שליט"א מנהל רוחני דישיבה"ק

לרגל שמחת הולדת בתו למזל טוב

והברכה אחת היא לאביו ידידנו הנכבד האי גברא רבה ויקרא, ממשכימי קום והוגה בתורה כיון ישן שדעת זקנים נוחה הימנו, ומתחנן לפני קונו בהשתפכות הנפש, ביתו פתוח לרווחה, ואיהו גופיה חסיד ותיק ומופלג, זכה לקירבה יתירה מכ"ק מרן אדמו"ר זיע"א ולהבדלח"ט כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, ה"ה

הגה"ח רבי ישראל אלתר שליט"א

תערב עתירתינו לפני שוכן מרומים שיזכו עם כ"ב שיחיו לרוות רוב נחת דקדושה ולגדלה לבעל תורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך בריות גופא ונהורא מעליא אמן כי"ר

המברכים מקרב לב הנהלת הישיבה

שמחת הקידושא רבה בשכ"ק בבית מדרשינו 'היכלא דרבי שמעון' ביתר

טנא מלא ברכות

ברכת מזל טוב וגדיא יאה נשגר בזה, לידידנו הנכבד והנעלה, איש האשכולות ורב תבונות, אשר שמו הטוב הולך לפניו, שר הצדקה והחסד, חכם לב יקח מצוות, משכיל אל דל, מוקיר ורחים רבנן ואיהו גופא צורבא מרבנן, מגוע אראלים ותרשישים, מקים אהלה של תורה וחסד, העומד בל"נ לכל מפעלות חצר הקודש, ובפרט לגיליוננו, זכה לקרבה יתירה מכ"ק מרן אדמו"ר זיע"א ולהבדלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א,

הרבני הנגיד

הגה"ח רבי יצחק שפירא שליט"א

ולבנו ידידנו הנכבד, האי גברא יקירא, יקר שבערכין, לן בעומקה של תורה, אוצר כלי חסדה, יראת ה' היא אוצרו

הרה"ג ר' אליקים שליט"א

לרגל שמחת נישואי נכדו בנו

החתן המופלג בתו"ש ובמידות טובות

עדי לגאון ולתפארת

הרב יעקב מנחם חיים הי"ו

עב"ג הכלה החשובה תח"י

בת כ"ק אדמו"ר מטאלנא שליט"א אשדוד

יה"ר שהזיווג יעלה יפה לבנין עדי עד ויזכו לרוות מהם ומכל יוצ"ח דורות שירים ומבורים, רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא אכ"ר

ברכת מזל טוב חמה ולגבית

נדבת ידידנו הנכבד והנעלה האי גברא יקירא יקר שבערכין, מוכתר בכל מידה נכונה המחנך הדגול הנודע לשם ולתהילה, יראת ה' היא אוצרו מרביץ תורה לעידים מחשובי אנ"ש

הרה"ח ר' נפתלי ברנשטיין שליט"א

ולאביו ידידנו הנכבד והנעלה האי גברא רבה בקי בכל מכמני התורה והחסידות

הנה"ח ר' חיים מודני שליט"א

נו"ג לרבוה"ק זיע"א

לרגל שמחת הולדת הנכד הנין

בן אצל בנו נכדו האברך החשוב

הר"ר ז"ל הי"ו

יה"ר שיזכו לרוות רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח

מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

שמחת השלום זכר בליל שב"ק

בבית מדרשינו בב"ב

ברכת מזל טוב חמה ולגבית

נדבת ידידנו הנכבד והנעלה האי גברא יקירא יקר שבערכין, מוכתר בכל מידה נכונה המחנך הדגול הנודע לשם ולתהילה, יראת ה' היא אוצרו מרביץ תורה לעידים מחשובי אנ"ש

הרה"ח אברהם אלכסנדר הלוי בלעזי שליט"א

נו"ג לרבוה"ק זיע"א

לרגל שמחת אירוסיו בתו הכלה החשובה תח"י

עב"ג החתן המופלג בתו"ש ובמידות טובות עדי לגדולות כליל המעלות

הנה"ח מנחם אייזנשטיין נ"י

בן ידידנו הנכבד והנעלה האי גברא רבה,

מו"מ בכל מכמני התורה, מורה בדבר ה' זו הלכה

הרה"ג בני יוסף שליט"א

רב זחסידי באיאן רמה ד' בית שמש

יה"ר שהזיווג יעלה יפה ויזכו לראות

רוב נחת דקדושה ממנה ומכל יוצ"ח

מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

אור עולם באוצר חיים

לעילוי נשמת הגאון החסיד הבלתי נשכח, עובד ה' מופלא, חסיד המתחסד עם קונו וברואיו, שהיה דבוק ומקושר בכל נימיו נפשו ונשמתו לרבוה"ק ה'ברכת משה זי"ע, כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע ולהבחל"ה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הרה"ג רבי חיים אייזיק

טיקוצקי זצ"ל

אלהו שליט"א

בן הרה"ח המפורא ר' אליהו שליט"א

בעל מחבר ספרים רבים וחשובים בהלכה ואגדה אשר עמד לימין גיליוננו אורח מועד' תמידין כסדרן וזיכה את הרבים במאמריו החשובים במחשבת החסידות לרגל יום הירצוי הראשון שחל היום, יום ו' ערש"ק י"ט מר חשוון תנצב"ה

לעילוי נשמת

משה זרח

הרה"ח ר' שלמה זלמן

בן הגה"ח ר' חיים זצ"ל

מחשובי חסידי לעלוב-קאזניץ

נלב"ע כ"ג חשוון תשמ"ט

תנצב"ה

הנוצח ע"י בנו ידידנו הנכבד והנעלה האי גברא יקירא, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, משכיל אל דל, נודע לטם ולתהילה, רב פעלים לתורה וחסידות, טוב ליבו ונפשו מי מלל, קובע עיתותיו לתורה, מסור בכל ליבו ונפשו לכל מפעלות חצר הקודש בכלל ולבית מדרשינו הגדול בפרט ה"ה

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

הרה"ח ר' יעקב יצחק גולדברג שליט"א

ברכת מזל טוב חמה ולגבית

על זאת שבחו אהובים ורוממו ידידים זמירות שירות ותשבחות מקרב לב הומה, ברגשי הוקרה והערכה ככוס מלא ברכת ה', מתוך רגשי גיל הלל והודאה, בסימן טוב ובמזל טוב, לכבוד ידידנו הנעלה והנכבד, האי גברא יקירא, יקר שבערכין, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, משכיל אל דל, קובע עיתותיו לתורה, ליבו פתוח כאולם לזולת, שמו הטוב הולך לפניו, מוקיר ורחים רבנן אוהב תורה ולומדיה, מחשובי אנ"ש ומסור בל"נ למען גליונו

הרה"ח דוד הכהן ברין שליט"א

ולאביו ידידנו הנכבד, האי גברא יקירא, איש חי ורב פעלים, רודף צדקה וחסד, שמו מפארים, לו נאה כל תהילה, מוקיר ורחים רבנן והוא גופא צורבא זרבנן, מסור בל"נ לכל מפעלות חצר קדשנו זכה לקרבה יתירה מכ"ק מרן אדמו"ר זיע"א ולהבדלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הרה"ח המפורא ר' יהודה יואב הכהן שליט"א

לרגל שמחת הולדת הנכד הנין בן אצל חתנו נכדו האברך החשוב לן בעומקה של תורה

הרה"ג שמחה בונם וסרצוג שליט"א

יה"ר שיזכו לרוות רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

קול צהלה ורינה שפתנו או תרננה

על זאת שבחו אהובים ורוממו ידידים זמירות שירות ותשבחות מקרב לב הומה, ברגשי הוקרה והערכה ככוס מלא ברכת ה', מתוך רגשי גיל הלל והודאה, בסימן טוב ובמזל טוב, לכבוד ידידנו הנעלה והנכבד, האי גברא יקירא, יקר שבערכין, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, משכיל אל דל, ליבו פתוח כאולם לזולת, שמו הטוב הולך לפניו, מוקיר ורחים רבנן אוהב תורה ולומדיה, מקבל כל אדם בסבר פנים יפות, זכה לקרבה יתירה מכ"ק מרן אדמו"ר זיע"א ולהבדלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שהעריף עליו חבה יתירה

הרבני הרה"ח ר' מנחם מנדל

מאראקאוויטש שליט"א

גבאי מסור רבות בשנים בבית מדרשינו בית חז בואר פארק לרגל שמחת אירוסיו בתו הכלה החשובה תח"י החתן מו"מ התורה וירא"ש, עדי לגאון ולתפארת, כליל המעלות

הבה"ח כמור משה הי"ו

בן ידידנו הנכבד

הרה"ח ר' נח הורוביץ שליט"א

יה"ר שהזיווג יעלה יפה ויזכו לרוות ממנו

רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

מעליא

ברכת מזל טוב חמה ולגבית

נדבת ידידנו הנכבד והנעלה האי גברא יקירא יקר שבערכין, מוכתר בכל מידה נכונה כליל המעלות והמידות, שמו הטוב הולך לפניו, איש חי ורב פעלים לתורה וחסידות ברוך הכשרון ואיש המעש קובע עתותיו לתורה, יראת ה' היא אוצרו, מחשובי אנ"ש

הרה"ח אברהם פרידמן שליט"א

ולחתנו ידידנו הנכבד האברך החשוב

הר"ר דוד זכריה שטרן הי"ו

לרגל שמחת הולדת הנכדה הבת

יה"ר שיזכו לרוות רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח

מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

מהדורת ביתר לזכות צבי בן מרים ומשפחתו וכיו"ח להצלחה גדולה ברוחניות וגשמיות

ניתן לקבל את הגליון בכתובת מייל: 6438838gmail.com